

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SVENSKA
LLOYD GÖTEBORG
STOCKHOLM

ÖVERKALIX MÖBELFABRIK

EDVIN ANDERSSON

Telefon 125 - 33

Tillverkar alla slags möbler av furu
och björk samt utländska träslag.
Köks-, butiks- och andra inredningar.

INFORDRA OFFERT.

N:r 2

Febr.

1947.

Pris 50 öre

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

STOCKHOLM
med omgivningar

ALLT FÖR KONTORET

Carbonpapper, färgband, stenciler, dupliceringsfärg, häftklammer, häftapparater, finpapper, dupliceringspapper, pärmar m. m.

Trycksaker från eget tryckeri

TYCHO WRETMAN

Kungstensgat. 38. Tel. 31 93 55, 31 63 49.

Abergs Tapetverkstad o. Möbelaffär

Levererar allt i möbler, mattor, gardiner och sängkläder. Omstoppningar och renoveringar.

Värtaväg. 4, Spånga - Tel. 36 10 34.

Filial Bergslagsv. 147 - Tel. 36 11 35.

BODEN

VÄLKOMMEN TILL

Konditori CECIL

KUNGSGATAN 23 BODEN

N. G. Lidfeldts PLÅTSLAGERI

— Tel. 2313 —

— Allt inom branschen —

REKOMMENDERAS

**BORÅS OCH SÖDRA
ÄLVSBORGS LÄN**

BIL-SERVICE AB

BORÅS

Allt i bilbranschen.

Borås

Fabriksnederlag

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS

FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

Kom ihåg Edra vänner vid såväl högtider som märkesdagar med
B L O M M O R från

ALDEBERGS Blomsteraffär

(Inneh. Oscar Andersson)

Allégat. 7. Tel. 117 27.

Hjelms Bil AB.

— Håll er stilla, ungar, ni ser väl att pappa spelar med i Berlins philharmoniska orkester.

På bättringsvägen.

Influensaperiod, flera barn borta från skolan. Lärarinnan förmanar.

— Är ni krassliga barn och har feber måste ni ligga, annars kan det bli allvarligt.

Kalle räcker upp handen.

— Fröken i går hade jag feber och hade haft i flera dar, men jag var ute och lekte ändå och inte blev det allvarligt.

— Ja, men då var du väl på bättringsvägen.

— Nej, jag var bara på våran gata!

Ja, detta hände i Midsommarkransen i Stockholm, där det finns Pilgrimsvägen, Främlingsvägen, Fastlagsvägen och flera sådana trevliga namn, vadan Kalles misstag blir mera förstäligt.

Tragedi i Venedig.

Husvärden: — Om ni inte har betalat marshyran i morgon, kastar jag er på gatan.

Hyresgästen: — Och jag som inte kan simma.

**BORÅS och SÖDRA
ÄLVSBORGS LÄN**

**ELEKTRISKA INSTALLATIONS-
AFFÄREN I BORÅS AB**

Stora Brogat. 4 — Tel.: 100 58, 200 58

Utför allt, säljer allt elektriskt! Specialaffär i armatur. Starkströms- och svagströmsinstallationer. Kostnadsberäkningar. Reparationer. Motorlindningar.

**AB BORÅS
BILREPARATIONER**

BORÅS

Tel. 132 75

Tel. 121 10

**Häggåstrands Väveri
Aktiebolag**

KINNAHULT

SPANGBERGS BRÖD

GOTT BRÖD

Tel. 108 42

**Kinna Väveri
Bröderna Nilsson**

KINNA

BETALD ANNONSPLATS

FALKÖPING

**S. Svaréns
Trikåfabriks A. B.**

TEL. NAMNANROP: SVARENS

— FALKÖPING —

GYNNA ANNONSÖRERNÄ

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

FEBR. 1947

Utkommer en
gång i månaden
10:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
A. E. GILLBERG

Kocksgatan 15, Stockholm
Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Är bacillskräcken i USA död?

Att okunnigheten om många sociala och medicinska problem är stor får den, som har daglig kontakt med dem, ofta erfara. Om man skulle göra en gallupundersökning bland svenska folket och ställa frågan: Vad vet ni om lungtuberkulos?, skulle nog en mycket stor procent — kanske så gott som samtliga tillfrågade — först och främst framhålla att lungtuberkulosen är en smittosam sjukdom. Detta vittnar ju om goda kunskaper om sjukdomen, säger någon. Ja, alldeles riktigt. De flesta veta, att lungtuberkulos är smittosam — men kanske heller inte så värst mycket mera om de konsekvenser sjukdomen medför. Men i denna brett markerade kunskap ligger oftast en mera svåråtkomlig sjukdomsbacill inbäddad, som vi hittills, i vårt land, inte lyckats få bukt med och mot vilken vi ännu inte hittat något effektivt botemedel. Denna sjukdom, som är minstlika farlig som den som orsakats av den av Kock upptäckta, stavformiga tuberkulosbacillen — kallas "bacillskräck".

Många i övrigt till synes fullt friska och förnuftiga människor, kan lida av bacillskräck. Detta kan säkerligen många f. d. sanatoriepatienter, som orsakats svåra psykiska lidanden, intyga. För att nu inte tala om vilket effektivt stängsel omkring arbetsplatserna och arbetstillfällena denna bacillskräck utgör för en f. d. sanatoriepatient. Våra erfarenheter i arbetet för landets lungsjuka har under årens lopp gett oss den mest rikhaltiga provkollektion av exempel på hur folk kan bära sig otympligt åt när man upptäckt en f. d. sanatoriepatient i sin omgivning.

Det är därför med synnerligen stor glädje man i Aftontidningen läser ett budskap från U. S. A., vilket handlar just om detta komplicerade problem. Budskapet utgöres av en intervju, som en av tidningens korrespondenter haft med "motsvarigheten" till vår svenske generaldirektör Höjer i medicinalstyrelsen d. v. s. Thomas Parran, Surgeon General U. S. Puplic Health Service.

Dr Parran framhåller bl. a. på tal om sinnessjukdomar och aktuella sjukvårdsfrågor, "att man också skall spendera lite pengar på folkupplysning." Parran påpekar också i sammanhanget, "att för några år sedan var det en skam att ha tbc, det hette förresten lungсот på den tiden. Nu har man kommit över denna vanföreställning, och detsamma bör kunna ske beträffande sinnessjukdom." — — —

Vågar man hoppas, att något mera av dessa friska vindar från andra sidan Atlanten måtte blåsa in också över våra svenska marker?

Vi veta, att en statlig kommitté för lungsjuka och andra partiellt arbetsföra arbetar med att framskapa reformer för att de skola få arbete och utkomst i likhet med andra människor. Om dessa reformer skola få avsedd betydelse, är det också viktigt, "att man spenderar pengar på folkupplysning." D. v. s. att folk läras förstå att en sanatoriepatient, som varit på sjukhus och fått sitt sjukdomstillstånd hävt, inte behöver utgöra någon fara för sin omgivning på arbetsplatsen eller annorstädes.

Att man sedan skall iakttaga all nödig försiktighet, när det gäller tbc — liksom ifråga om andra smittosamma sjukdomar — är en självklar sak. Men detta är något helt annat än den bacillskräck, som relaterats här. Ifråga om bacillskräcken kan man slutligen tillägga, att den är ett slag i ansiktet mot vår tuberkulos-sjukvård och alla de goda krafter, som ställt sig i dess tjänst. Låt oss alltså hoppas på upplysning, på *vetenskaplig* grund, genom vilken tuberkulosens rätta karaktär, smittovägar och spridningssätt, blir klargjord på ett lättfattligt sätt och på bredast möjliga basis. De rubriker man ibland möter — inte sällan med jättebokstäver i ljusreklam — som exempelvis "I dödens väntrum", "I som här inträden . . ." o. s. v. — blir oftast en förfelad "upplysning".

En friskare syn på de sjukas problem är nog vad vi behöver också på denna sida av Atlanten.

Sixten Hammarberg.

Bostads- och socialproblem i efterkrigstidens England

Att resa utomlands är alltid ett stort äventyr. Det är nästan som att födas på nytt, att vakna upp till en ny dittills okänd verklighet, till ett intensivt liv i nuet. Men att komma från ett neutralt land, ett land, som varit lyckligt nog att få ha fred i mer än hundra år, till en stat, som aktivt deltagit i det andra världskriget, är en upplevelse av ännu större mått. Och ändå har väl England sluppit lindrigare undan än en hel del andra länder i Europa.

Det blev ju aldrig någon invasion av de brittiska öarna. Sannolikt var flottan räddningen också den här gången, men alldeles helskinnad kom man inte undan. Tack vare geniala uppfinningar kom skadegörelsen och förintelse ovanifrån och man gick, trots seger, med svåra sår ur striden.

De värsta anfällen mot London kom i december 1940. Det var då, som större delen av huvudstadens affärscentrum, City, på en enda kväll lades i ruiner. Att skadorna här blevo så omfattande lär delvis ha berott på, att det tog längre tid än vanligt att lokalisera bombnedslaget, ty nattetid var denna stadsdel nästan alldeles öde, då det här just inte fanns några boningshus utan den täta bebyggelsen så gott som utslutande bestod av stora affärskomplex. Lågorna från de kreverande brandbombarna hann därför gripa omkring sig ordentligt, innan släckningsarbetet började. Otursamt nog var det också ebb i Themsen vid detta tillfälle, så att man fick inte så mycket vatten som behövt vid brandslangarna. Civilförsvaret hade visst ej heller varit så väl organiserat då, eftersom England vid sitt inträde i kriget var relativt oförberett och det tog tid att bygga upp ett starkt och effektivt hemortsförsvär.

Svårt skadat under de stora bombanfallen blev också East End. Gytret av hus nere vid dockorna lämpade sig bra för angrepp från luften och ingen hänsyn togs

till de många värnlösa kvinnor och barn, som levde i dessa kvarter med otillräckliga och bristfälliga skyddsrum. 10,000 människor uppges också ha dödats här och siffran för antalet skadade är nog betydligt högre. Vad bostadsbeståndet i London beträffar blev inte mindre än 3/4 av detsamma skadat på något sätt eller alldeles förstört av bombningen. Det är därför mycket svårt att komma över en bostad i dagens London och om man känner till förhållandena, blir man knappast förvånad, när det inträffar något sådant som de s. k. "squatters" olagliga inflyttning i några för tillfället obebodda jättevillor i somras. Man behöver inte vara mycket reaktionär för att tycka att det är på tok, då 2 eller 3 personer ha 15—20 rum till sitt förfogande medan många andra knappast "ha tak över huvudet" eller måst hysa in sig i osunda och dåliga kyffor. Labour-regeringen är också vaken för dessa svårigheter och arbetar på snarast möjliga lösning av bostadsproblemet. Men det går varken fort eller lätt att ändra lagar och det tar tid innan ett så stort behov blivit fyllt på ett tillfredsställande sätt. Materialbristen är också ännu ganska känbar och det är rätt ont om arbetskraft, då armén fortfarande lägger beslag på mängder av ungt och dugligt folk. Man har även här fått del av de svenska trähus, som efter krigets slut sänts ut över Europa och de äro mycket populära. Engelsmännen uttala förresten ofta sin beundran över svensk byggnadskonst och bostadskultur, som man känner ganska väl till, då en hel del artiklar härom varit införda i engelska tidningar och tidskrifter den senaste tiden. Man tycker att de svenska hem, som man sett avbildade ha verkat så ljusa och trevliga och praktiskt och bekvämt inredda. En svensk finner dock åtminstone en orsak till att föredra den litet ålderdomliga engelska bostaden framför den ultramoderna svenska. Ty även

Ett vårdshus på engelska landsbygden — typiskt för den engelska byggnadsstilen som lever kvar mitt i funkishusen och de raka linjernas tidevarv i våra dagars England.

om en engelsman lever under små omständigheter består han sig alltid med ett ordentligt sovrum. Något provisoriskt arrangemang med en s. k. bäddsoffa i "paradrummet" förekommer inte här och om vi till den nuvarande goda svenska bostaden kunde lägga det engelska sovrummet borde vi ha närmast oss idealet och vore mer värda det beröm, som man i utlandet så gärna vill ge våra svenska hem.

Det är, som sagt, inte många kvarter i den engelska huvudstaden, som skonats från bomber och trots att man nu hunnit "städa undan" ganska mycket, ser man ofta de vanställande ärr, som följt kriget. Även Parlamentshuset, som reser sig i sitt stolta majestät vid Westminster Bridge, vittnande om gammal god engelsk kultur, blev träffat. En bomb föll nämligen i Underhuset, så att Churchill och Atlee fick hålla sina debatter i Överhusets lokaler i stället och medlemmarna av det senare "huset" fick hysa in sig någon annanstans.

Ute på landsbygden slapp man inte heller ifrån bombanfall och det finns inte många orter, i all synnerhet i sydöstra England och trakterna kring London, där ingen byggnad blivit skadad. Canterbury var t. ex. ganska illa utsatt, men den väldiga katedralen blev lyckligt nog endast obetydligt förstörd.

De många bombanfallen medförde naturligtvis att en hel del svårigheter uppstod för den engelska civilbefolkningen, och många åtgärder vidtogs för att skadorna skulle bli så små som möjligt. Redan vid krigets utbrott i slutet av augusti år 1939 började evakueringen av barn och ett antal mödrar från London och andra tätbefolkade städer. När det gällde skolbarn, kom utflyttningen till stånd genom ecklesiastikdepartementets, de lokala skolstyrelsernas och lärarnas försorg, medan Hälsovårdsministeriet och hälsovårdsnämnderna styrde om evakueringen av vissa mödrar. Man försökte härvid om möjligt att placera barnen i närheten av någon skola och mödrarna så, att de inte skulle ha alltför långt till en barnavårdscentral. Det blev dock aldrig fråga om någon tvångsevakuering, då man inte kunde garantera att säkerheten var större å evakueringsorten än där hemma. Sedan de radiostyrda V1 och V2 bomberna börjat användas blev det också allmer vanligt att på egen risk vända tillbaka. Man lärde sig snart vilka olika banor de fruktansvärda bomberna brukade gå, men man kunde aldrig vara säker på att det inte kunde bli ett nedslag var som helst och när som helst. V1 bomben tillkännagav sin ankomst genom ett starkt tjut, som upphörde då den föll. V-tvåan däremot kom alldeles ljudlöst och man märkte ingenting förrän den slagit ned. Dessa båda bomber voro utan tvivel de fruktansvärdaste vapen, som brukades i kriget mot England och de lyckades ganska väl att sätta skräck i en massa människor, som ständigt och allestädes måste frukta för sina liv.

På grund av de många omflyttningarna, som uppstod vid evakueringen och vid sönderbombandet av en mängd bostadshus, samt andra krigets verkningar visade det sig efter vapenstilleståndsdagen ofta besvärligt att återföreningarna de skingrade familjemedlemmarna. Man kan så lätt förlora en adress under brinnande krig, då alla ens ägodelar i vilket ögonblick som helst kan smulas sönder under nedrasande husväggar och

Den engelska parlamentsbyggnaden i London — brännpunkten för världshistoriska avgöranden — motstod den tyska luftoffensiven även om den blev naggad i kanterna några gånger.

det är nästan oundvikligt att en del människor försvinner i den allmänna oreda, som då och då måste uppstå. Men även om alla familjemedlemmarna lyckades återfinna varandra kunde det hända, att man hade svårt att smälta samman igen. Det var kanske litet besvärligt för fadern, f. d. soldaten, att åter finna sig tillrätta i det borgeliga samhället, då han kom tillbaka från fronten. Barnen hade vuxit och blivit mer självständiga, så att de fordrade en annan behandling än den de åtnjutit, innan de lämnade hemmet. Modern hade blivit yrkeskvinna och kanske vant sig vid att sköta en bormaskin på någon fabrik, vilket fått till följd att hon kommit ifrån arbetet med hem och hushåll. Hennes liv hade också under de senaste åren varit mera självständigt än då hon hade sina plikter mot familjen att sköta. I vilket fall så hade man blivit en aning främmande för varandra, och böcker fyllda med goda råd skrevs av kloka män och kvinnor och stacks i händerna på krigsfamiljerna, för att underlätta svårigheterna vid det återupptagna samlivet.

Barnens skolgång hade likaså under krigsåren varit ganska slumpartad. De barn som evakuerats fortsatte nämligen inte alltid sin skolgång på den nya platsen och när man kom hem igen var man kanske inte längre skolpliktig. Ty enligt den år 1945 rådande skollagen, skulle barnen delta i undervisningen till dess att de fyllt 14 år. Därefter kunde ingen tvinga dem att gå i skolan. Många av de barn, som på grund av evakuering eller av andra orsaker erhållit en minimal skolunderbyggnad under kriget voro vid dess slut över den fastslagna skolåldern (man börjar här redan vid 5-års ålder) och gingo direkt ut i förvärvsarbetet, utan att söka få luckorna i sin uppfostran täckta. Det kan ännu inte avgöras, men troligt är väl att dessa ungdomar någon gång i framtiden, då en större demobiliseringsäkt rum, kommer att få det svårt att stå sig i konkurrensen om arbetsmöjligheterna.

Lektionerna fingo under de svåra åren ofta hållas i skyddsrummen, vilka ingalunda voro några sunda skollokaliter. Man införde också i största möjliga utsträckning, att vissa måltider skulle intagas i skolan,

Canterbury Cathedral,
fotograferad från det
nordvästra hörnet av
"the Cloister".

På så sätt blev man förvissad om, att barnen fick sin mjölkranon och ett rejält mål mat om dagen. Men inte ens skolkantinerna, som nu finns överallt i England och som fortsätter sin verksamhet, var universalmedel mot undernäring. Ty även om man inte behövde svälta, så kunde man i allmänhet inte hålla den standard på maten, som behövdes för att det erforderliga näringsbehovet skulle bli tillgodosett. I hemmen var det säkerligen ännu mer besvärligt i all synnerhet för de vuxna som sällan tilldelades någon mjölk och som endast erhöi sydfrukter och en del andra förnödenheter, om det blev något över sedan barnen fått sin fulla ranson. Undernäringen och den myckna vistelsen i kalla och fuktiga skyddsrum har medverkat till att tuberkulosfallen alltmer stiger i antal. I all synnerhet ha tuberkelknölar blivit en vanlig sjukdom därute och det är svårt att få platserna på sjukhusen att räcka till för de många operationerna. Sanatorierna äro likaså i allmänhet fullbelagda och på dispensärerna, som finns på så gott som varje plats, är det en ständig ström av patienter. Mjölk är det fortfarande ont om och pasteurisering av den är inte så allmänt förekommande, som här hemma i Sverige. Antagligen är man väl inte heller så noga med att ha en reaktionsfri kreatursbesättning som vi svenskar.

Det nya medlet mot tuberkulos, som fått namnet PAS, väckte således ett stort uppseende och man kunde läsa om det i de flesta engelska dagstidningar. Man hoppas innerligt, att det ljus av förtröstan inför framtiden, som tack vare den svenska uppfinningen tändes i så många modlösa ögon där borta på de brittiska öarna inte skall behöva släckas och att de sjuka inte skall förlora tron på möjligheten att bli friska.

Det sista storkrigets påfrestningar har givit nya bevis på engelsmannens okuvliga frihetskärlek, hans sätt att i alla situationer hålla huvudet kallt och sin särpräglade humor levande och frisk även i en tid av omänskliga lidanden och prövningar.

Men man måste dock säga, att han nu verkar en

Litteratur

Att äga livet. (Nordstedts förlag.)

Torsten Hansson går i sin sanatorieroman "Att äga livet" så där tämligen lagom rakt på sak, låter skildringen av det dagliga livet "innanför grindarna" bli så autentisk att den väcker många minnen hos den f. d. sanatoriepatienten och ger även den helt utomstående en mycket intim blick på förhållanden i detta "dödens väntrum". Berättarstilen är realistisk, stundom makaber, men på intet sätt anstötlig och det enda den "sannatoriekunnige" läsaren råkar i funderingar över är om verkligen bokens skildringar äro giltiga i nådens år 1946. Man har nämligen en känsla av att spriten icke längre har den betydelse för "de intagna" som författaren låter påskina, men detta kan ju vara ytterst olika på olika sanatorier och under olika tidsepoker. Man kan i varje fall vara övertygd om att boken kommer att läsas och diskuteras — och att den är värd det.

I varje fall är det en lektyr som måste finnas i varje sanatoriebibliotek och som man utan betänkligheter kan rekommendera både för dessa och för den stora allmänheten.

15 droppar vid oro. (Centrum.)

Ove Ekelund, välkänd novellist och radioröst, har här kommit med sitt första, större arbete av romankaraktär. Titeln är faktiskt typisk för Ove Ekelund, oron i själen, oron i blodet, hör liksom hemma i hans produktion antingen det gäller en novell eller en skiss. I "15 droppar vid oro" möts läsaren av en synnerligen stark skildring både av människor och miljöer och man lägger inte gärna ifrån sig boken förrän man fått sin oro stillad, oron över hur oron slutligen betvingas eller utvecklar sig för bokens huvudpersoner — och för bifigurerna också, för den delen.

"15 droppar vid oro" är en ovanlig bok, men den är ovanlig på ett trevligt sätt och man emotser författarens vidare produktion på romangebitet med stora förväntningar och — förhoppningar.

(Eklunds förslag.)

Lasse Ladda.

Fritz Stenlund, välkänd för Status läsare, har berikat pojkboksmarknaden med en — visserligen icke originell, men mycket välskriven volym med ovanstående titel. Lasse Ladda är en bekantskap som man utan ett spår av tvekan låter sina betydningsfulla ting göra och som man gärna rekommenderar dem att efterlikna. Det är ju beröm nog och till på köpet välförtjänt.

Gbg.

aning krigstrött och på grund härav måste man ställa sig frågan huruvida England skall orka behålla sin plats som en av världens ledande stormakter. Antagligen kommer dock det engelska kynnet att återfå sin forna friskhet så att världshavens betvingare även framtiden behålla sin odödliga nationalsängs styrka.

"Styr Britannia världens hav,
aldrig skall en britt bli slav."

Britt Marie Hornwall.

Ett bildsvep från Madeira

Funchal, Madeira i nov.

På svenska sanatorier brukar det alltid finnas någon eller några patienter som har "kameradille", som fotograferar dagen lång, grupper av patienter eller ännu hellre två och två. Sedan tar de upp beställningar och gör grova pengar på kuppen. De som har svag karaktär köper rubb och stubb, till stort men för den vanligen skrala kassan.

Så inte här. På detta sanatorium finns ingen kamerajägare, inte ens någon kamerajägare. I ett halvårs tid har jag förgäves sökt uppleta något foto från eller av sanatoriet. Nu har Madre Superiora styrt om att en yrkesfotograf kommit hit och tagit

1.

några bilder för hennes räkning. Det är dessa jag nu tänkte låta Status' läsare få tillfälle att studera — som jämförelse till ofta skådade bilder från svenska sanatorier och sjukhus.

Det första (nr 1) är en totalvy över sanatoriet. Numera är dock omkastat, så att kvinnliga patienterna har hitre halvan av huset och de manliga den bortre.

Nr 2. Sanatoriets lilla vackra kapell, där nunnorna tillbringar åtskilliga av dygnets 24 timmar. Även patienterna, företrädesvis de kvinnliga uppsöker gärna kapellets andaktsfulla tystnad. Det ligger oftast i halvskymning med brinnande ljus på altaret och

2.

3.

mystiska reflexer på de vackra bilderna av Kristus och Den Heliga Modern.

Nr 3. Teatern, som är uppförd av sanatoriets ordinarie arbetare efter ritning av en patient och bekostad av hoptiggda medel. Synd att flickornas utomordentligt färgglada dräkter inte framträder på kortet! Flickorna är ambitiösa och spelar god amatörteater. Männen är, trögare — som vanligt!

4.

Nr 4. Hallen, entrén, med Madre Superioras kontor i bakgrunden. Till vänster i hallen har man

Nr 5. Det privata besöksrummet, Sala das Visitas, med gästbok, böcker redogörande för Internationella Tuberkuloskommitténs X:e kongress, i Lissabon, 1937, samt grundarens, dr Almadras, porträtt på väggen. Till höger i hallen finner man

Nr 6. 1:a klass matsal, som ej blivit vidare lyckad på kortet men i verkligheten har något hemtrevligt över sig. En flicka serverar oss, vi har var sitt litet bord och är f. n. 4 st., två av varterarna könet.

Nr 7. Slutligen är ett sovrum, men inte för patienter utan för kvinnliga biträden. De är så gott som fångar här, har 30 escudos i månaden (något mer än 4 kr.) ingen fritid, inga egna rum — inga möjligheter att skaffa sig fästmän, alltså! Om några sådana över huvud kan tänkas; flickorna tycks vara speciellt utvalda

5.

av Madre just för sin fulhets skull. Kvinnliga biträden på kvinnliga sidan, manliga dito på vår halva. All blandning av könen måste noggrant undvikas. Vi står under nunnornas regi!

F. ö. är just nu kallt och ruskigt på Madeira — vilket dock inte innebär att en svensk fryser. Man är ju van vid värre.

6.

Ytterligare tre lungsjuka svenskar ha i dagarna anlänt till Funchal, men de tänka ej ta in på sanatoriet. Den svenska kolonien växer. Och detta ökar ju trevningen i viss mån. Liksom vetenskapen om att man gör förbättringar! Hur det inverkar vet alla som varit sjuka.

ERIK NILSSON.

7.

från FÖRBUNDSARBETET

TRE NYA FÖRENINGAR

har bildats och vunnit anslutning till De Lungsjukas Riksförbund, nämligen Kristinehamns Patient och Konvalescentförening i Kristinehamn, Sävstaås Patienters Förening, Bollnäs och Norra Hälsinglands Konvalescentförening, Hudiksvall.

Kristinehamnsföreningens styrelse består av: Gunnar Malm, ordf., Nils Olsson, v. ordf., Göte Bäckman, sekr., Rudolf Andersson, kassör och Alma Johansson, v. sekr. Sekreterarens adr. f. n. Bygdesanatoriet, Kristinehamn.

I Sävstaås patientförening är Harald Olsson ordf., Johan Johansson, sekreterare och Johan Eriksson, kassör. Föreningens adr. är: Sävstaås sanatorium, Bollnäs.

För konvalescentföreningen i Hudiksvall valdes följande styrelse: Sture Wiklander, Jättendal, ordf., Lars Rönn, sekr. och Lars Lindberg, kassör. Sekreterarens adr. är: Box 6, Stockholm.

— ★ —

De danska tobaksarbetarna skärper kampen mot tbc. Den danska tobaksindustrins arbetare anse sig i särskilt hög grad utsatta för tbc-risk och ha därför vid sin senaste kongress beslutat att ta ett ordentligt krafttag för att skärpa kampen mot den förhärjande sjukdomen. Beslutet går ut på att varje arbetare inom denna industri en gång per år skall underkastas läkarundersökning och den som då befinner smittad får åtnjuta full lön under ett helt år. Hittills ha de sjuka fått klara sig bäst de kunnat med hjälp av bristfälligt sjukkasseeunderstöd och fattigvårdsbidrag.

För att klara kostnaderna för den obligatoriska läkarundersökningen och sjukhjälpens har upprättats en understödsfond till vilken avgifter erläggas både av arbetarnas och arbetsgivarnas organisationer. Att det rör sig om betydande summor förstår man av uppgiften att f. n. omkring 10.000 arbetare äro anställda inom den danska tobaksindustrin. Kongressbeslutet trädde i kraft den 1 september och sedan ha icke mindre än 115.000 kronor utbetalats till tuberkulos-sjuka tobaksarbetare.

— ★ —

Folkundersökning om TBC i Köpenhamn

Stor uppmärksamhet i hela världen.

I stort sett glädjande resultat

Nyligen avslutades i Köpenhamn en märklig "folkundersökning" angående förekomsten av tbc — en undersökning, som genom sin organisation och sitt resultat väckt uppmärksamhet lågt utanför Danmarks gränser. Då vi tror att denna sak kan intressera även vår tidnings läsare, skall här ges en kortfattad redogörelse.

Undersökningen hade organiserats av den danska Medicinalstyrelsen, men Köpenhamns kommun stod för kostnaderna. Som lokal användes en provisorisk barack på Rådhusplatsen. Undersökningen, som givetvis var frivillig och kostnadsfri, pågick under 6 månader, och under denna tid har icke mindre än 141.942 köpenhamnare låtit undersöka sig. Resultatet måste sägas vara i stort sett glädjande, ty av hela detta antal var det endast c:a 1.000 som på grund av misstänkta symptom anmanades att anmäla sig för förnyad undersökning efter viss tid. Endast 231 av dessa fick det nedslående meddelandet att de genast måste börja undergå sanatoriebehandling. Resten av de 1.000 är s. k. observanter, hos vilka tbc icke bestämt konstaterats, men för vilka läkarna fann nödvändigt att föreskriva grundligare undersökning innan friskbetyg kunde ges.

Då undersökningen började för ett halvår sedan räknade läkarna med att finna c:a 200 aktiva tbc-symptom bland köpenhamnare, som icke anade att det felades dem något. Man fann, som sagt 231, vadan läkarna bedömt frekvensen ganska riktigt. Undersökningen har, som sagt, väckt stort intresse i vida kretsar, och tidvis personligen följts av kända specialister från Europa och Amerika. Organisationen mötte till en början stora svårigheter på grund av bristen på röntgenmaterial — det var svårt att uppdriva sådant i tillräcklig mängd i Europa. Räddningen kom i sista stund från Amerika, som sände det nödvändigaste pr flyg. Utgifterna för undersökningen beräknas till 500.000 kr.

En väldig reklamapparat sattes igång för att förmå köpenhamnarna att anlita undersökningen.

Undersökningen har varit ytterst minutiös. Alla har blivit röntgade men dessutom måst genomgå det speciella tbc-provet. Alla prov har granskats av minst två läkare.

Till undersökningens resultat fogar Berlingske Tidende följande förnuftiga kommentar, som tar sikte på de sjukas situation:

Medan stat och kommun under själva sjukdomen gör allt för att lindra patientens och hans familjs bekymmer, anmäler sig andra problem med full styrka. Den sjuke frågar sig: hur skall jag klara mig på arbetsplatsen, får jag mitt arbete igen när jag kommer ut — om jag kommer ut! Läkarna säger visserligen, att nu

är Ni frisk igen. Men kommer arbetskamraterna att tro det? Har jag icke blivit en människa, som man inte vågar ta i hand... Denna inställning från den utskrivnes omgivning måste ändras! En upplysningskampanj måste följa på folkundersökningen. Denna skall klargöra, att tbc icke är någon pestsjukdom!

Till slut beklagar tidningen att c:a 60.000 köpenhamnare mellan 15 och 40 år icke anmält sig till undersökningen. Det är så mycket mera beklagligt, som det kan befaras att just bland dem finns en stor procent, som bär sjukdomen inom sig.

Det skall ytterligare tilläggas, att anledningen till den stora undersökningen i den danska huvudstaden var den folkhälsovårdande myndighetens farhåga för att de svåra förhållanden, varunder köpenhamnarna tvingats leva under den tyska ockupationen — med såväl materiella som psykiska påfrestningar — skulle ha gynnat utbredningen av folksjukdomen. Massor av köpenhamnare har ju under denna tid suttit i fängelse eller nödgats leva "under jorden". Det har varit brist på mat och kläder och människovärdiga bostäder. Farhågorna har i så måtto besannats av undersökningen, som det visat sig att procenttalet angripna är något större än vad som framgick av en liknande undersökning, som företogs någon tid före kriget. Denna ökning är dock icke så stor som man skulle kunnat befara. Och framför allt är Danmark i den lyckliga omständigheten att kunna möta den något ökade frekvensen med effektiva motåtgärder, i det att efter kriget två nya sanatorier uppförts — ett i Aarhus och ett i Odense. Dessa har bekostats av statsmedel, och är alltså tillgängliga även för medborgare i huvudstaden.

— ★ —

Streptomycinet blir svensk apoteksvara. Medicinalstyrelsen har nu föreslagit att det nya amerikanska undermedlet streptomycin skall upptagas i den svenska apoteksvarustadgan. Streptomycinet har ännu icke, annat än i ett fåtal fall, kommit till användning i vårt land, men sedan nu en viss kvottildelning därav medgivits oss av USA räknar man med att en visserligen mycket begränsad men dock kontinuerlig tillförsel av streptomycin kan äga rum.

Det nya läkemedlet blir förstås receptbelagt och får icke användas annat än under läkarbehandling. Som Status tidigare framhållit befinner sig medlet ännu på experimentstadiet och man gör klokt i att icke hänge sig åt alltför överdrivna förhoppningar om dess betydelse — särskilt i fråga om behandling av tbc.

EN PARANTES

Viola Lund var telegrafist; hon satt med hörlurarna för öronen, kopplade, svarade, fick skäll, blev tilltalad av okända människor och blev så småningom både garvad och immun. Alla röster blev mekaniska så småningom. Vare sig de uttryckte sorg eller glädje, var mjuka eller hårda, klara eller grumliga gled de förbi på ett opersonligt sätt. De trängde aldrig in i hennes själ och de kom aldrig någon sträng i hennes hjärta att dallra. Det var kanske tur, på sätt och vis. Innanför Violas pansare skal pulserade ett hett, skälvande liv som ofta överraskade henne. Det tog sig bland annat uttryck i form av längtan. Inte en längtan till något särskilt. Bara en obestämd längtan mot något som hon aldrig kunde definiera. Först när hon en kväll presenterades för Arne Leman började hon förstå varför hon längtade. Han sade inte mycket till henne denna kväll. Men hans blick trängde rakt genom hennes pansar. Hon elektrifierades av den.

Efteråt började hon drömma om honom. Det var mest i halvslummen, då hon räknade får och försökte sova, han steg då fram som ur en molnstod och stod framför henne, hög och reslig, men sitt bakåtstrukna hår, sin spotska mun, sina typiska axelgester. Det föreföll henne då som om han betraktade henne med en slags oförställd beundran, liksom om han inte var säker på om hon verkligen var Viola Lund.

Drömbilder kommer och försvinner. Arne Leman skulle snart ha fördunklats om hon inte händelsevis stött hop med honom en dag. Han stod i ett gatuhörn och verkade för tillfället

mycket ensam. Hon var just på väg förbi när han hälsade. Det hettade till i hennes kinder och hon förvånade sig över att han kände igen henne. Ännu besynnerligare tyckte hon det var att han tilltalade henne.

— Ursäkta, fröken Lund, men är ni upptagen just nu? frågade han.

Viola Lund kände sig i högsta grad förvirrad.

— Ne-nej, jag skulle bara iväg och få lite mat i mej.

Han föreslog att de skulle spisa tillsammans och hon kom sig inte för att avböja.

De gick till "Bevaria". Namnet var dumt men den lilla restaurangen var onekligen trivsamt. Hon erinrade sig att en av hennes väninnor alltid dillade om "Bevaria". Hon var visst förtjust i en av musikerna. Var det han med det knollriga håret eller han med flintisen? Det måste vara den förre.

— Jag var solo i kväll, sade Arne Leman. Ibland tycks hela stan vara övergiven.

— Ja, det är sant, svarade Viola Lund.

— Och kanske just då har man behov av att prata med någon. Man ringer till bekanta. De är ute eller bortresta. Man går en rond och tänker: jag stöter alltid på någon. De gör man inte. Inte då. Men i vanliga fall får man inte en minuts frist.

Det är så riktigt, tänkte Viola Lund. Han har rätt. Annars hade hon inte så stor erfarenhet av att träffa så många bekanta.

(Forts. åsid, 28.)

SOM LEJDFARARE TILL SYDLIGA NEJDER

Ordf. i Garphyttans patientförening skildrar sina upplevelser ombord och i Sydamerika

Axel Häll,
som inkallad i flottan.

Hösten 1941 hade jag seglat i nära två år på tyska och holländska hamnar och var uppriktigt trött både på nattliga bombraider och malliga tyska officerare i gräsgröna uniformer. Och efter en envis hemsökelse av engelskt flyg utanför holländska kusten, varvid en bomb föll ned genom kabysskorstenen på vårt fartyg och skrämde slag på vår kock, men av en nådig försyn ej tilläts explodera, gick jag direkt in till befälhavaren och sade upp mig. En ynkelig stackare, tänker ni kanske, kära läsare, men — nåja — min då 18-åriga lekamen var i alla fall inte så särskilt trakterad av att bli söndertuggad av kringflygande granatsplitter. Jag ville ut på säkrare farvatten.

Lejdfarten på Sydamerika lockade mig mest. Visserligen hade några fartyg på denna rutt redan spårlöst försvunnit ute i Atlanten, men riskerna voro inte så stora, som på tysklandsstraden.

I mitten av december mönstrade jag ombord på en av Johnsonlinjens motorfartyg, som var lastad med pappersmassa och tändstickor för resa till Valparaiso och Callao. Julen och nyårs-helgen firade vi i Göteborg under mycket trevliga förhållanden. I de flesta hytterna ombord stodo julgranar med svenska flaggor och elektriska ljus, och alla matsalsmässarna kunde uppvisa bord, som voro överbelastade med fet och präktig julmat. Rederiet hade inte knusslat, även ransonerade läckerheter förekommo.

En disig morgon i början av januari 1942 lossades fartygets förtöjningar och vi gled ut ur frihamnen, förbi Älfsborgs fästning och slutligen lämnade vi Vinga. Kristiansand i Norge var vårt närmaste mål, ty där skulle tysk militär undersöka

lasten och ge oss fri lejd. På denna plats lågo vi ungefär ett dygn, varefter vi styrde kosan mot Färöarna, där brittisk militär skulle göra sin visitation.

Under resan mellan Norge och Färöarna hände något märkligt, som gott låter sig berättas så här långt efteråt. När vi lämnat norska kusten, hördes ett underligt dunkande och skrapande från 1:ans lastlucka. Förstestyрман lät öppna luckan och lyste med en ficklampa ned i lastrummet. Ljuset från ficklampan föll på två smutsiga och skäggiga män, som kommo kravlande fram bland massabalarna. Det blev stor uppståndelse ombord, nyfikna gästar tittade fram överallt, och även kaptenen närmade sig lastluckan. En stege sattes ned i rummet och fripassagerarna klättrade långsamt upp. Det befanns vara två norrmän, vilka sista kvällen i Göteborg smugit sig ombord, och troligen med hjälp av någon besättningsman, berett sig en fristad i lastrummet. I tre dagar och lika många nätter hade de suttit i mörkret bland massabalarna med en liter vatten och ett par torra limpor som enda föda. Vår kapten förhörde norrmännen, och de berättade, att voro utbildade flygare och tänkte på detta sätt ta sig över till Färöarna för att träda i brittiska flygvapnets tjänst. Kaptenen muttrade något om att det rätta vore nog att vända om till Norge och överlämna männen till tyskarna, men efter att ha rådgjort med vår kontroll-officer, en kommandörkapten från svenska marinen, fortsattes dock färden mot Färöarna. Och framkomna blevo norrmännen mycket väl mottagna av engelska marinofficerare.

Nordatlanten var långt ifrån gästvänlig, då vi fortsatte färden från Färöarna. Efter ett par dygn hade det blåst upp till 42 sekundmeter. Durkarna i maskinrummet voro hala som is av kringflytande spillolja, varför vi måste strö ut säckvis med sågspån över dem. Men det hjälpte inte mycket. När man minst anade något, gjorde fartyget en stört dykning i en vågdal, och man fann sig springande i tomma intet. Sedan rätade fartyget upp sig några sekunder igen, och man nådde durkarna ett ögonblick med fötterna, halkade, föll omkull, rutchade iväg på hela kroppen och slog sig både gul och blå mot någon bult på maskinstativet. Omtöcknad och med några vassa ord på tungan, reste man sig ånyo och tog tag i något fast föremål och aktade sig noga att släppa taget, åtminstone tills man glömt svedan efter sista stöten.

Uppe på däck var det inte mycket bättre. Största svårigheten var att komma över fördäcket fram till manskapshytterna under backen. Riktigt torrskodd kom man aldrig fram, och passade man inte sjöarna riktigt noga blev man halvdränkt av de

Rio de Janeiro med "Sockertoppen" i bakgrunden.

Panorama över Valparaiso.

inströmmande vattenmassorna. En smäcker manillatross var spänd från midskepps till backen för att man skulle hålla sig i denna, när brottsjörarna sköljde över fördäcket. Men det gällde att hålla sig stadigt i trossen, om man inte ville riskera livet. En matros råkade en dag släppa taget, då fartyget gjorde en dykning, varvid han blev sittade på de instörtande vattenmassorna och förflyttades omkring femton meter på ett par sekunder. Matrosen slog emot en av vinscharna och bröt ena benet, men hade likväl tur. Hade vägen, som så hastigt förflyttade honom över däcket, kommit mera från sidan av fartyget, hade han säkert kastats överbord.

Självt råkade jag vid ett tillfälle springa över däcket, när en ofantlig våg slog över. Som tur var, hade jag sinnesnärvaro att hålla mig fast i ett mantag. Men det måste ha varit en underlig syn, att se mig hänga rätt ut med kroppen, fladdrande med kroppen som en flagga i hård storm.

Till slut övergävo vi varje tanke på att ligga förut i våra hytter. I stället lade vi oss i den lilla sjukhytten akterut, när det var tid att sova. Sjukhytten var avsedd för en eller högst två man, men under dessa stormnätter bodde vi åtta man i den. Jag fick nöja mig vid en plats på durken under en koj med resårbotten. Vatten läckte in i hytten och höll ständigt ett vattenstånd på en till två decimeter över durken, men jag löste det problemet genom att ikläda mig en vattentät livräddningsdräkt, innan jag lade mig. Här låg jag flera nätter i vattnet och sov, faskilad mellan durken och resårbotten på kogen över mig.

Efter fjorton dagars hård storm närmade vi oss varmare farvatten och stormen började avtaga. Nu började en härlig tid. Solen gassade från en molnfri himmel om dagarna, och om nätterna tindrade stjärnorna vackert genom tropiskt sammetsmörker. Havet var inte längre så skrämmande och ödsligt utan glittrade inbjudande i solen. En del av havets innevägnare började också visa sig. Delfiner lekte ständigt framför fartygstäven och talrika flygfiskar skrämde upp av fartyget. En kväll råkade en flygfisk hamna på akterdäck, troligen lockad av våra landtärnor, och fick pröva på, att bli lagd i en stekpanna och slutligen bli ärofyllt begravd i timmermannens mage. Det var nämligen den sistnämnde, som hittat den lilla varelsen och blivit frestad att skaffa sig omväxling i kosten.

I mitten av februari passerade vi Magellans sund och styrde norrut efter den västra kusten av Sydamerika. Efter 52 dygn i sjön, utan att ha känt annat än stöldäck och durkar under fötterna, nådde vi den 28 februari Valparaiso, där vi började våra första landäventyr. Ingen skall undra över, att vår första landkänning blev en smula stormig. Efter så lång tid ute på havet, blir man lekfull som en barnunge. Och Valparaiso gör skäl för sitt namn, som översatt till svenska betyder "paradisdalen". Staden tilltalar en besökare, mest genom sina många parkanläggningar, sina vackra hus i gammal spansk stil och sitt härliga klimat. Men för en ung svensk sjöman, är Valparaiso, liksom de flesta andra sydamerikanska städer, lika frestande och farlig som den är vacker. Ja, egentligen är det inte själva staden, som är farlig, utan dess innevägnare. Det är sjömännens surt förvärvade

slantar, som folket här vill åt. Krogarna ligga tätt vid hamnområdet och spriten är mycket billig efter svenska förhållanden. Men när ett gäng på tio, femton sjömän kommit in på en sådan krog, få de för sig, att var och en skall bjuda laget runt på en omgång sprit, en omgång till och ännu en o. s. v. Det fordras starka karaktärer och starka viljor att resa sig från bordet innan alla kontanter ha gått. Och är inte kassan alldeles slut efter en sådan krogrond, stå söta, förföriska flickor, som sakna allt vad blygsel heter, gärna till tjänst att lura av sjömännen återstoden av deras fickpengar.

Även affärsmännen i dessa hamnstäder dra sig inte för att lura utlänningar. Jag fick hel fridag i Valparaiso och beslöt köpa lite kläder. Mina spanska språkkunskaper voro synnerligen dåliga, men det gick mycket bra att göra sig förstådd genom gester med armarna och grimaser med ansiktet. Sydamerikanerna använda själva ett så flitigt gestikulerande under sina samtal, att ord kan tyckas vara totalt överflödiga. Det lyckades mig också mycket bra att köpa det jag ville ha. I en affär visade man en skjorta, som tilltalade mig mycket. Den var gjord av något silkesliknande tyg, vit till färgen och mycket stilfullt sydd. Affärsmannen var angelägen att sälja den, det såg jag tydligt, men jag tänkte ej vidare därpå. Priset var heller inte så billigt efter sydamerikanska förhållanden, men skjortan var så snygg att jag köpte den. Någon dag senare tog jag på mig skjortan och gick iland. Döm om min förvåning, då jag helt plötsligt märkte, att mitt dyrköpta plagg hade fallit sönder i flera stycken. Halvnaken och snopen stoppade jag en taxi och åkte ombord, bytte om skjorta och for sedan upp till affären där jag köpt den. Men att få plagget bytt eller få pengarna tillbaka var hopplöst. Inte förstod jag mycket spanska, men dock så mycket att affärsmannen kunde överbvisa mig om att jag aldrig köpt skjortan där och att mannen aldrig sett mig tidigare. Därmed fick jag låta mig nöja.

Min hyttkamrat var stor djurvän och älskade särskilt apor och katter. Men under spritens inverkan, tog sig hans intressen ganska underliga former. Det hände flera gånger att han köpte tio till femton kattungar uppe i städerna och stoppade dem i en korg eller bara innanför skjortbröset, innan han gick ombord. För det mesta tappade han halva kattantalet innan han kommit hem, men alltid hade han några små kräk med sig. Så

(Forts. å sid. 20.)

Mitt i JÄRNTIDEN

Mitt i järntiden står en åldrig smed i en lite bysmedja långt upp i det nordligaste Sverige. Han är bred och undersätsig, han rör sig långsamt, men varje rörelse är väl beräknad. Det sägs att snigeln kryper fortare än denne smed och ändå hinner han alltid med vad han skall göra. Han förivrar sig inte. Om byn brann skulle han först räkna ut vad som var bäst: att hjälpa till med släckningen eller att fly ur eldzone. Det finns inget som kan rubba honom ur hans cirklar.

Byn är omkring 300 år och den förste som slog sig ned vid de små vattendragen var en finne. Efterhand kom andra. Längs olika stigar och rakt genom mörka skogar kom de. Varifrån vet ingen bestämt. De flesta var svenskar. Om man kunde rita upp deras vandringar på en karta skulle det bli ett intressant blad. Men deras stigar är igenväxta och nu går man inte längre genom skogarna fram till civiliserade bygder. Nu är byn ett bebyggelsecentrum för ett 30-tal grannar. Och mitt i detta centrum, vid landsvägen, ligger den gråa smedjan. Smedens namn är Anshelm. Det är inget vackert namn. Men han bär det med heder. Det är svårt att avgöra eller förklara hur vissa människor i en by räknas mer hederliga än andra. De flesta är ju hederliga var och en på sitt vis. Anshelm är emellertid byns urhedersman. Om han varit aktivare utåt skulle han för länge sen ha suttit i kommunalfullmäktige. Tidigare, i sockenstämman, satt det enbart gråhåriga hedersmän av Anshelms kaliber. De var visserligen konservativa och gruvade sig för allt nytt och modernt; följaktligen motarbetade de alla sociala förbättringar. Socialismen var i deras ögon en farlig buse. Men de ville väl och gjorde, i den mån det var möjligt, rätt åt både sig och andra.

Sen dess har det blåst andra vindar i socknens politiska liv. Gråhårsmännen har avlösts av kryare och socialiseringshungrigare karlar.

Alltnog: Anshelm tog aldrig säte i sockenstämman. Han föredrog att stanna hemma om söndagarna. Till kyrkbyn var det över tre mil och förr fanns varken bilar eller bussar. Cyklar var sällsynta. Och det var besvärligt att spanna för hästarna. Det gjorde män endast ett par gånger om året, exempelvis vid Mikaeli och Påsk. Anshelm tillhörde de saktmodiga. Ytlighetens ära var inget för honom. Det han strävade efter var inre frid och samvetsro. Följaktligen var han den trognaste åhöraren på gamle magisterns predikningar. Gamle magistern borde nog ha ett kapitel för sig. En gång, för länge sen, var han socknens ende lärare. Han vikarierade för sig själv och ambulerade mellan byarna där han stannade ett par veckor på varje plats. Sträng och dundrande öste han varje söndag eld och svavel från predikstolen. För honom fanns inga kompromisser. Gumorna darrade och grät och ungdomarna fnyste och rasade. Men den gråhåriga Anshelm satt tyst och trygg med knäppta händer. Bredvid honom satt hans hustru som inte var lika fromsint men som aldrig försakade högmässan. Då gudstjänsten var slut gick de sakta neröver backen. Gumman med händerna knäppta på magen om psalmboken, Anshelm med nävarna bak ryggen. Det hände aldrig att de ökade farten. De kunde i stället stanna ett ögonblick, betrakta säden och grödan, växla några ord med grannarna för att sent omsider nå stugbron.

Anshelm är inte bara smed, han är också bonde. Han har ett bra hemman på vilket det växer präktig skog. Den står delvis kvar; Anshelm har nämligen trotsat två världskrigs högkonjunktur och endast avverkat vad har varit tvungen till. På det sättet har han sitt bästa virke kvar medan grannarnas skiften är mer eller mindre skövlade. Ett och annat år låter han stämpla och sälja så pass att han har tillräckligt med rörelsekapital. Ja, det har han ändå, ty han lägger sina slantar regelbundet på banken. Och han låter ingen lura sig. Han undviker både handlån och banklån och skriver aldrig på ett papper. Hur bevekande man än ber och behjärtansvärt förslaget än är nekar Anshelm. Han är inte ovänlig. Han lyssnar omständigt men då man pratat färdigt skakar han på huvudet för att sen återgå till vad han har för händer. Och det är rätt mycket. En gång hade Anshelm och hans hustru två pojkar. Den äldste var tyst och grubblande, den yngre glad och livlig. Den yngre var också mycket begåvad. Han kunde alltid sina läxor och var den främste i byskolan. Tyvärr dog han i skörbjugg några år efter konfirmationen. På den tiden var dieten för ensidig även på landsbygden. Man åt vad man kom över och antagligen var det för vitaminfattigt hos Anshelms. Den äldste pojken blev alltså ensam kvar av syskonen. Och han var nära att utvecklas fel.

Han fick inte vara ute om kvällarna och leka med andra pojkar. Då dessa slogs och knyckte kålrötter och spelte femkort satt han ensam inne och hängde över böcker. Och de böcker som fanns i Anshelms hem var inte direkt stimulerande för en ung pojke. Följden blev att han drog sig inom sitt skal och detta blev allt slutnare. Han slutade hälsa på folk. Då man talade till honom svarade han inte. Skyggheten fanns präglad i hans ansikte. Och då han konfirmerats och blev stora pojken gick det opp för hans mor hur det var ställt. Förskräckt försökte hon få honom ut till de andra ungdomarna. Men pojken nekade. Han förklarade att då han inte fått vara ute då han ville förr behövde han inte nu heller. Det blev en chock även för Anshelm. Men hur de försökte lyckades de inte få pojken ut. Han satt inne och skyggade. Blek och lång och hängig satt han på sitt rum och läste. Men mestadels satt han för sig själv. Och det var nästan det värsta.

En aning böjdare stod Anshelm som förr i sin smedja. Naturligtvis hade han velat se sin son ute med de andra. Och allra helst ville han se honom i sällskap med en dygdig flicka. Och den yngste sonen sörjde han djupt. Men det var något som inte kunde ändras. Han lät ässjan gå, rörde med tängerna bland kolen, smidde järn under kälkmedar, vässade hästskor och reparerade åkerbruksredskap. Han smidde inte knivar som den skicklige vallonsmeden inne i kyrkbyn men han gjorde hackor och spett brukliga och han nitade hop trasiga liar och spruckna yxor. Hade han haft tid kunde han fått stå i smedjan från morgon till kväll.

Men nu fick han sköta smedjan på fritid och fritiden var inte lång. Ty som de andra i byn sådde han sitt korn och sin havre, satte han sin potatis och skötte han sina timotejvallar. Det fanns beräkning i allt han gjorde. Men även i jordbruket var han senfärdig. Och pojken slank in i hans takt. Gumman var ofta sjuk. Tidvis måste han också laga sin mat. Och då det var ont om pigor såg man ofta Anshelm och pojken ensamma i skördarbetet. Pojken gick lika böjd som Anshelm och på långt håll kunde man inte skilja dem åt. Det var först när man kom närmare som man upptäckte att den ene var en gråhårig gubbe och den andre en ung pojke. Anshelm hade

dock för länge sen upphört att åldras så pojken kom i kapp med honom för varje år.

Om kvällarna kurade Anshelm över den konservativa ortstidningen. Socialismen var för honom en styggelse. Han tillhörde det gamla gardet. Hans åsikt delades oförbehållsamt av gamle magistern. Denne gick så långt att han med en väldig tobaksblaska svinade ner den första socialisttidningen som kom med posten. Det resulterade i att ännu fler (de som retats på magistern) prenumererade på tidningen. Gamle magistern var sannerligen inte älskad. Det fanns inte en fullväxt karl i hela byn som inte nån gång luggats eller slagits på fingrarna av magistern. Och sånt glöms inte. Nåja, vänstertidningen ökade i upplaga. Men det invercade inte på Anshelm. Han var bergfast i sin konservativa tro.

Pojken däremot blev avfälling.

Inte först. Anshelms diktatoriska regim trollband honom. Men omedvetet började han göra uppror. Han tröttnade på faderns politiska åsikt. Ortstidningen blev allt tråkigare. Han smög sig till att läsa andra tidningar. Det var som att röka den första cigaretten. Det lockade med det förbjudnas tjuvning. Han tyckte allt bättre om vänstertidningarna. Och då en socialdemokratisk ungdomsklubb bildades i byn slank pojken in som medlem.

Då började Anshelm på fullt allvar förstå att pojken inte var en fullständig kopia av honom. Det är svårt att veta om han gladdes eller sörjde däröver. Motsättningarna blev inte större än att de två rymdes under samma tak. Och där rymde de än.

Pojken är nu kassör i ungdomsklubben. Det mesta av hans skygghet är borta. Han pratar med folk. Ibland följer han pojkar ut till holmarna och badar. Han är inte direkt ung. Nej då, han är några över tretti. Men han har på något sätt krytat på sig. Melankolin tynger vissa tider. Men det är inte så farligt. Anshelms gumma är egentligen glad över att isoleringen brutits. Det är bara ett bekymmer hon har. Det är hur pojken skall bli gift. Det blir allt tunnare med flickor i byn. Allt eftersom de växer upp flyger de ut. De blir kockor i timmerkojorna och de tar plats i municipen och längre bort, i de stora städerna. De företagsammaste reser till Stockholm; där reder de sig gott. Och Anshelm kan inte betala mer än förti kronor i månaden plus kosten. Han har visserligen några tusenlappar på banken. Men han lever kvar i sin gamla, försiktiga tid. Och härvidlag understödes han av pojken. Även han anser att de inte kan betala mer. Det resulterar i att flickorna undviker Anshelms. Gumman gör visserligen små trevare. Hon framhåller pojkens goda egenskaper, drar fram hemmanets räntabilitet och glömmar inte att berätta om hur få de är i hushållet. Men det hjälper inte. De tre får bo ensamma. Anshelm blir allt gråare. Han går långsammare än förr. Gumman blir sjukare och hjälplösare. Reumatismen sätter åt henne. Då turas Anshelm och pojken om att sköta henne. Far och son blir allt mera lika varandra för varje dag som går.

På sista tiden har pojken övertagit Anshelms arbete i smedjan. Han står och hamrar på järnen medan gästorna yr och bälgen pustar. Tidvis står även Anshelm där. Då man går förbi den lilla smedjan och genom dörren ser de båda röra sig i den dunkla belysningen, får man en förnimmelse av en överklig sagobild. Men bilden är inte överklig. De två smederna fyller sin uppgift. Och det de hamrar på är inte svärd och förstörelse-redskap. Det är plogbillar, jordhackor, liar och medstänger. En dag kommer Anshelm att falla ifrån. Men pojken skall fortsätta. Och där han står växer landet omkring honom. Nya tegar bryts. Diken skovlas opp. Bygden äter sig in på vildmarken. Pojken är en av civilisationens utposter, en soldat i arbetets stora och betydelsefulla armé; en av dem som är med om att bygga världen och göra den ändamålsenligare och beboeligare.

Ester Louise Gard:

Tur och retur

Anna vaknade av buller nerifrån köket. På solstrålen, som letade sig fram mellan grenverket och sken in genom vindskupans buktiga, grönskimrande fönsterglas kunde hon sluta sig till att klockan inte var stort mer än fem. Hon tänkte vända sig om på andra sidan och sova ännu en stund, men så med ens blev hon klarvaken. Det var ju i dag hon skulle resa — om tre timmar skulle hon sitta på tåget och vara på väg till Stockholm.

Full av iver ville hon springa ur bädden, men hon hejdade sig och blev liggande. Låg och väntade på den vanliga väckningssignalen, som bestod i att hennes fostermor brukade stöta med kvastskäftet i taket. Men den vanliga signalen kom inte, i stället knarrade vindstrappan och in trädde fosterföräldrarna, Beata och Filip Aman. Beata röjde undan på bordet vid sängen och ställde ifrån sig kaffebrickan hon bar på, satte sig sedan litet flämtande på sängkanten. Hon var en sturvuxen och robust kvinna med äppelkindat ansikte och starkt gråsprängt hår, vilket hopsamlat i en knut i nacken och vridet till en hård knut liknade en liten lök.

— Pappa och jag tänkte dricka kaffet här uppe hos dig i dag, eftersom det är sista dan du är hemma, sade hon och ordnade med kopparna.

Efter kom Filip Aman, kutig i ryggen och ofärdig i sina ben.

Hans huvud satt liksom nedstucket mellan de uppskjutande axlarna, vilket gjorde att han verkade puckelryggig. Han hasade sig fram till Annas bädd och räckte henne några smultronstånd.

— Se på de här, du, sade han småmysande och visade med ett beckigt pekfinger på några bär, som voro särskilt stora och granna. Se bara, jag tror dom duger åt prinsessan.

Anna tyckte buketten var så vacker att hon inte nådes plocka av bären genast, låg och höll den framför sig och bara såg på den. Hon visste att han måste ha gått långt för att hämta den och kände sig rörd. Han som hade så svårt att gå.

De drucko kaffet under tystnad, en högtidlig och allvarlig tystnad. Filip Aman satt och såg sig omkring i kammaren medan han drack kaffet.

— Jaha, sade han, snart är kammarn tom.

— Såja, sade Beata, flickan kommer väl hem och hälsar på. Han reste sig och gick runt i kammaren, jämkade på en tavla som hängde snett och plockade och fingrade på ett och annat, som stod på byrån. Det var nästan som hade han tagit avsked av kammaren.

— Du var inte stor när jag inredde den här kammarn åt dig, sade han med en högtidlig nick åt Anna.

— Jo, det är några år sedan dess, sade Beata bekräftande.

Det var en liten rar kammare med snedtak och tapeter med blå blomknippen på rosa botten. Den är som den finaste konfekt, mindes Anna att folk sagt, då den stått färdig och hon fått den till födelsedagspresent det året hon började skolan. Dess förinnan hade den bara varit en skrub, belamrad med en massa dammig bråte och skor, som kunder lämnat in till lagning och glömt att hämta. Förvandlingen kom som en överraskning, allt hade skett medan hon varit i skolan. Och aldrig kunde hon glömma hur det var den morgonen, när de bundit för hennes ögon och fört henne hit upp. Och vad det en lång tid varit nymodigt och märkvärdigt att ha en egen kammare.

— Jaha, återtog Filip Åman i samma högtidliga ton som förut, kammarn är din och kommer så att förbli... hur det än skulle gestalta sig.

Han såg länge och allvarligt på henne, mumlade något om att han skulle gå ner i verkstan och gick.

— Pappa är ledsen, sade Beata lågt, han har inte sovit mycket i natt.

— Jag ska ju inte resa till Amerika, sade Anna.

— Nej, det ska du ju inte, smålog Beata. Du hörde vad pappa sa nyss, fortsatte hon efter en stund, att den där kammarn alltid är din. Du förstod väl att han hade en djupare mening med de orden — att det alltid ska finnas plats för dig i hans hjärta.

— Joo...

Anna var bara ett par månader, då de för arton år sedan togo sig an henne. Ett litet klent pyre med uppsvälld mage och sårig stjärt. Ingen hade förstätt hur de velat ha ett så ynkligt och vanvårdat barn, så klent att det knappast orkat ge hals. Och guvet hur det gått med Anna, om inte Beata varje dag gått en dryg fjärdings väg för att hämta en skvätt modersmjölk hos en torparhustru utanför köpingen.

Det var först när Anna konfirmerades som hon fick veta att de gamla inte voro hennes riktiga föräldrar. Det blev förstas gråta av. Sedan kom frågorna, frågor som de måste besvara undvikande och frågor, som de omöjligt kunde besvara. Och så slutade hon att fråga. Men hon gick där och undrade och längtade medan hon teg. Längtade efter den mor, som hon inte visste något bestämt om och endast kände till namnet. Och att hon skulle ha sett bra ut.

Och nu skulle hon resa till Stockholm och söka upp henne. Till en början nämnde Anna ingenting om sin avsikt, mest därför att hon tyckt det sett otacksamt ut, hade bara sagt att hon ville söka plats. De gamla gjorde förstas invändningar, och då kröp sanningen fram. Och vad skulle de göra, inte kunde de avråda ett barn att söka efter mor.

— Vad som än sker, sade Beata, så har du pappa och mig. Och det vi lämnar efter oss är ditt. Det är förresten både skrivet och lagfaret med vittnen och allt. Allt ska du ha... så du vet det.

Anna hade gärna velat säga något om den tacksamhet hon kände, men hon vågade inte ta ord om tacksamhet i sin mun. Det skulle låta skorrande, tyckte hon. De måste ju tycka att hon var otacksam, när hon nu reste för att söka upp den som aldrig någonsin frågat efter henne.

— Både pappa och jag förstår vad du känner, sade Beata, vi låg länge och talade om saken i natt. Blod är tjockare än vatten, sa vi. Och så är det kanske nyttigt för dig att komma bort och se nya ansikten.

Anna steg upp och började klä sig. Beata satt kvar på sängkanten och såg på henne, såg hur späd hon var och tänkte på, att hon aldrig varit riktigt stark.

— Mätte du kunna ta väl vara på dig, så att pappa slipper

ångra att han varit svag ibland och spart på riset. Nå, jag tror nu inte riset skulle gjort dig snällare, tillade hon leende.

— Har jag varit mycket svår? sade Anna.

— Anej, det har du väl inte, svarade Beata. Tänker jag rätt efter, så har de bekymmer jag haft för dig många gånger varit onödiga. Kanske det är sådana bekymmer som ger oss de flesta grå håren. Man går där och oroar sig i onödan. Jo, du har alltid varit en snäll flicka.

Klockan i rådhuset började slå. Anna stod med ett spänt uttryck i ansiktet och räknade slagen. Då det sista slaget förklingat satte hon fart på klädseln med en så nervös iver att den verkade sårande.

— Du behöver inte rusa, kära barn. Tåget går inte före den utsatta tiden. Du hinner nog komma iväg.

Hon tog kaffebrickan med sig och gick.

Då Anna litet senare kom in i verkstan för att säga adjö till sin fosterfar, satt han och bankade läder. Han gav lädret några hårda och eftertryckliga slag, innan han lade det ifrån sig och lossade på spannummet och reste sig.

— Jaså, det ska bära iväg nu, sade han och torkade av händerna på byxbaken och tog hennes hand. Jaha, lycka till då? Du ska väl skriva och tala om hur du har det.

Han gav hennes hand en hastig tryckning och släppte den. Därpå vände han henne ryggen och haltade bort till lästhyllan, stod där och plockade med lästerna. Hon gick till dörren, stannade där och sade adjö ännu en gång. Men det var som om han inte hört henne.

Beata följde med till tåget, köpte biljetten och stoppade själv ned den i Annas handväska. Sedan blev det en pinsam tyst väntan, allt som skulle sägas var sagt och omtuggat i det oändliga. Både kände lättnad då tåget rullade in.

Innan tåget hunnit få upp farten hån Anna uppfånga en sista skynt av hemmet. Det såg nästan ut som om det lilla vittrappade huset med skomakarskylden ödmjukt kommit krypande fram till köpingens stora, moderna hus för att söka värme och skydd, tyckte hon. I verkligheten var det så att köpingen under årens lopp närmat sig hennes fosterföräldrars hus. Under hennes tidigaste barndom hade det stått för sig självt på ett gärde med en björkdunge som bakgrund. Björkdungen fanns inte kvar längre, men hon mindes tydligt att där funnits ett smultronställe.

Det klack till inom henne — buketten med smultronen hon fått av sin fosterfar låg orörd kvar på kammaren. Den hade hon glömt i brådskan att komma iväg. Hon föreställde sig att han skulle komma upp på kammaren och få se den.

Hon for häftigt upp från bänken och ställde sig att stirra på nödbromsen. Kanske skulle hon dragit i nödbromsen, om inte en ung man just då trätt in i kupén och sagt:

— Det där ska du låta bli.

— Kurt! Å, är det du, stammade hon och sjönk ned på bänken igen.

Han var brorson till läderhandlaren, där hennes far brukade handla. Anna och Kurt hade råkats rätt många gånger vid helgerna och kände varandra sedan barndomen. Under de två sista åren hade hon dock inte sett till honom. Hon hade alltid svärmat för honom och förresten gjort ganska stor affär av att han vid ett tillfälle kysst henne och på skämt sagt att de skulle gifta sig.

Han berättade att han just nu i dagarna beslutat sig för att ta anställning i farbroderns affär, vilken han så småningom skulle överta. Nu hade han varit på ett kort besök och var på väg till Stockholm för att klara upp ett och annat innan han på allvar blev köpingsbo.

Konduktören kom in i kupén och såg på biljetterna .

—Kanske vi får sällskap tillbaka, sade Kurt, när konduktören gått.

— Så snart reser jag nog inte hem, svarade Anna, som ville ge honom igen för att han inte låtit höra av sig efter den där kyssen.

Annars var det inte långt ifrån att hon förlorat något av intresset för Stockholm, nu sedan hon visste att Kurt skulle stanna i köpingen för alltid. Och i synnerhet som hon inte kunde undgå att märka, att han betraktade henne med allvarligare beundran än förr.

— Hur länge stannar du i Stockholm? frågade han.

— För alltid.

— En returbiljett gäller bara tio dagar, invände han.

— Det kan hända, men jag har enkel biljett.

— Kunde jag verkligen se så fel...?

Anna tog triumferande upp sin biljett. Det var en returbiljett.

— Det var mamma som köpte den, sade hon förläget.

— Hm... Vad ska du i Stockholm och göra?

— Söka upp min mor... min riktiga mor.

— Hm...

Anna fick för sig att han betraktade henne med en aning medlidsamt förakt. Och så grubblade hon över det där med returbiljetten. Varför i all världen hade hennes mor köpt returbiljett?

När de kommo fram hjälpte Kurt henne med väskan till inlämningen. Det var ju ingen idé att släpa omkring den, tyckte han. Bäst att se hur det blev först. Och han höll med henne om att hon borde söka upp sin mor innan hon skaffade sig rum. Kanske hennes mor ville ha henne hos sig — åtminstone de första dagarna.

Anna var glad över att hon råkat Kurt, inte bara därför att han kunde lotsa henen genom gatorna och se till att hon kom till rätt adress. Men när de stodo utanför porten där hennes mor skulle bo, sade han endast:

— Ja, adjö då. Vi träffas väl någon gång.

Hon önskade att han sagt på vad sätt de skulle träffas, men hon ville inte visa sig angelägen och teg därför. Kanske han bara flirtat som vanligt och ingenting ville henne.

Hon gick in i porten och över gården. Trappuppgången gjorde henne missmodig. Hon hade aldrig sett annat än prydligt renskurade trappuppgångar med blänkande fönster. Hon visste ingenting om slumkvarter och fattigdom i smuts. Inte heller fann hon någon namnskylt med sin mors namn. Och så måste hon ringa på en dörr och fråga.

— Finns det någon fröken Selma Nilsson här i huset?

Nu som först tyckte Anna att det kändes underligt att kalla sin mor för fröken. Kvinnan som öppnat kliade sig funder-samt i huvudet och måste fundera innan hon kunde svara.

— Hon som hushållar åt Karlsson fyra trappor upp heter visst Selma.

Anna steg uppför ännu ett par trappor och fann dörren, ringde på och väntade. Efter en stund öppnades dörren av en medel-ålders kvinna.

— Träffas fröken Selma Nilsson.

— Jo, det är jag det. Vad är det om?

Anna hade gjort sig en helt annan föreställning om sin mor. Hon nästan kippade efter andan. Kvinnan betraktade henne otåligt.

— Det är jag... det är Anna, sade Anna med skäl-vande läppar.

— Anna... vilken Anna?

— Mina fosterföräldrar gav mig adressen till min riktiga... mor.

Anna hade läst och hört så mycket vackert om moderskär-leken: "Var finns en kärlek som intill döden står oförändrad i alla öden..." Visserligen hade hon blivit besviken över sin mors utseende, men hon hade ögonblickligen beväpnat sig med överseende. Hon hade väntat sig en öppen famn, glädjetårar — och här stod den som skulle vara hennes mor och stirrade på henne i stel häpnad. Så med ens förändrade sig Selma Nilssons ansikte, hon log och sade:

— Nej, men så roligt, då! Stig in... ursäkta att här är stökigt.

Anna kom in i ett kök, hennes mor bad henne vänta litet och försvann genom en dörr. Anna hörde röster från ett angrän-sande rum. Vad som sades kunde hon inte uppfatta, men det var inga glada, vänliga röster. En skrovligt sömndrucken mans-stämman och hennes mors ömsom vädjande och ömsom otåliga röst. Anna förstod att hon inte var välkommen, att hon kommit som en obehaglig påminnelse om det förflutna. Och hon visste att hon aldrig skulle kunna känna något för denna kvinna.

Plötsligt greps hon av en vild skräck och rusade på dörren, sprang fort nedför trapporna. Sprang som om hon sprungit undan en stor fara.

Utanför porten stod Kurt och väntade.

— Å, Kurt, å Kurt, jag är så...

— Här kan du inte stå och lipa, du kan vänta tills du kommit hem till mig, sade han bryskt och tog hennes arm och drog henne med sig. Hon berättade om sin besvikelse. Kurt såg inte överraskad ut.

— Vad ska jag nu ta mig till? sade hon i trött ton.

— Ta omgående tåg hem. Du har ju returbiljett.

Jo, hon hade returbiljett, hennes fostermor hade förstått att den kunde behövas.

PÅ NYTT FÖDELSE

Jag trodde smärtan var mitt öde,
tvivel, ensamhet.

Jag tömde bitterhetens kalk,
trodde solen mist sitt sken.

★

Men dimman skingrades av stormen,
höjder skönjdes klart.

Och bortom nya vidder grydde
befriande en morgondag.

★

Jag kände blodets pulsar bulsa
på nytt med hälsans slag.

Och stolt sjöng vinden kring min panna
det nya livets lag.

★

Då fick jag kraft att ensam trotsa
allt livets gyckel, flärd och svek,
fick mod att leva utan hopp och ändå hoppas,
fick kraft att minnas utan bitterhet.

★

Och solen — solen jag förnekat —
spred segerrikt sitt sken från klarblå sky.
Och markens jubel steg i friska rytmer
— undrets glädje åt att vara till.

LILIAN ROBERTS.

Gustaf Carlsson:

SPÅR I SNÖN

Vintrig och vit ligger bygden. Över markens buktande vidder, över berg och sjö, över led och stig har snön brett sitt mjuka, skyddande täcke. Den mörka barrskogen står pudrad och klädd. Grenar böjer sig under ovana bördor. I sirliga bågar bugar sig unghjörkarna och över vithetens famnande allmakt har frosten strött glittrande kristaller. Alarnas grenverk tecknar fantastiska mönster på snön i den klara dagern. Borta på en kullens topp står en reslig, frostbelupen björk och glittrar och blänker likt ett sagoträd i morgonsolen.

I den nordiska vinterns smyckade salar vandrar så människan fram. Tanklös och glömsk eller seende och glad. Kylan biter kanske en smula vasst i början, men den som hör till den sistnämnda kategorin — naturdyrkarens — känner snart hur luften rinner syrestark och frisk genom strupen. Under tallarnas valv doftar kåda och barr. Det är som om själva marken, vidderna, snön hade sin egen doft . . . Nyfallen tösnö. Frostig snö. Har den inte olika doft? Liksom vinterns mjuka bädd skapar olika bilder för vårt öga och vinterorgelns toner kan ljuda ömsom brusande starka eller mera veka i vårt öra, så har också snön, ja, själva snöfallet sin särskilda atmosfär.

Ljuden klingar metalliskt klara i den frostiga morgonen. Ett nästan omärkligt vinddrag rycker varligt loss några snökristaller från sitt fäste på en björkgren. Det går som ett sjungande sus genom luften, när de glimmande isflagorna dallra mot marken.

Men inte blott själva naturen får man stifta intim bekantskap med. Även viddernas vilda vandrare, markernas stora och små djur, kommer oss närmare under våra vandringar i det vintriga landskapet. Vid mesarnas drev genom skogen genljuder nejden av deras gälla, muntra kvitter. Näbbarna hamrar och söker efter föda i stammarnas skrevor och bladknopparnas veck. Som cirkusrtister ter sig fåglarna, där de hänger med huvudena neråt i grenarnas gungande trapetser. Stundom skymtar också markens skygga varelser för vår blick. De ger oss bilder och intryck, vilka vi länge bär med oss och gläds åt. Men även spåren i snön är för naturvännen en saga, som har mycket att berätta. Spåren i snön kan tälja om de hemlösa djurens kamp för födan i bister vintertid. De kan berätta om oro och ångest, om lek och lättja under strövtågen. Det kan också vara beklämmande skildringar om flykten undan döden, då hundarnas jakt gått skallande kring berg och dalar.

De rikligaste spåren i snön är rävens. Allt som oftast under vandrigen träffar man på de nästan runda, blomliknande avtrycken. Man förnimmar även en frän lukt där de listige mickel — skogarnas äventyrare — drivit fram. Smygande har han gått där och vädrat i nattens blåvita ljus, varvid han stundom låtit höra sitt grova, näsan skällande yl. Ibland har han också vågat sig fram till gårdarnas uthus. Hungern har rivit i in-

älvorna och gjort honom djärv, men i människornas närhet har han alltid lurande faror och försåt. I skogen däremot känner han sig tryggare. Knappast något djur har han att frukta, men många av markernas varelser räds för den rödgule räven. Hastigt har de sökt gömma sig i klyftor och träd, när fienden med halvöppet gap, blottande sina kraftiga tänder, vandrat över snöslätternas fraslande frostmönster.

Från runda hål under stenar och skyddande gömslen har råttor och möss kilat fram och åter. Spejande och varligt har de stuckit ut sina huvuden ur sitt lugna bo. Deras ögon har glänst i vinterljuset. Den lilla nosen har vädrat och känsel-spröten har darrat. Så har råttan hastigt som en skugga glidit i väg över den vita snön. Hon har snott tillbaka igen, försvunnit in i tunneln bakom hålet — eller blivit borta för alltid . . . I den soliga dagern ter sig sedan rättornas spår i den lösa snön som slingrande snören. Än har de irrat hit, än dit, men alltid är det ett litet hål, ett litet hemvist under markens vita täcke, som göm de skälvande kropparna.

Mellan granarnas lummiga hyddor avtecknar sig näpna små fjät där en kuttrande ekorre hoppat bort, skrämnd i sin frosande måltid på kottarnas frö. Otaliga bruna fjäll ligger spridda på marken. Det lilla vackra djurets framfart kan nästan betecknas som vandalism. Längre bort mellan dungarna har tjädern broderat sirliga korsstyngskedjor över viddernas vithet och kring enbuskarna har entitor och andra fåglar lämnat märken av spensliga fötter och flaxande vingar.

På en gammal kolbotten långt bort i skogen har stått en asp. Längre har den växt och frodats i den djupa, siddlänta jorden. De långskaftade bladen har darrat och klapprat i

sommartider. Nu är trädets saga all. Skogsmännens blanka eggjar och fräsande sågtänder har fällt det.

Aspgrenarna ligger dock kvar på platsen. De oftat friskt och syrligt. Med guppande rörelser har den vintervita haren sökt sig dit. Asparken duger till föda. Harens tänder har karvat och gnagt på grenarna, medan han sittande på de långa, karaktäristiska bakbenen trampat en mångfald spår i snön. Barkdieten har varit frusen och hård. Längre har haren hoppat omkring sökande efter unga grenar med läcker mat. Men faror lurar överallt. Spåren i snön vittnar om, att den lömska räven har stört harens måltidsro.

Även rådjur och älg har haft sina vägar förbi aspskaten på kolbotten. De vackra, välformade och smäckra men vanligtvis skygga rådjuren har emellertid snart graciöst trampat vidare. En rågåker längre fram i dalgången har lockat deras håg och deras fotspår i snön avtecknar sig som späda askungsfjät. Men älgarnas starka tänder har grävt djupa, breda fåror i aspens bark. Se'n har även dessa djur försvunnit inne i ungsbogen, där de bland stammar och hindrande grenar plöjt sig väg bort mot myren och sjön.

Längs sjöstranden skymtar åter älgspår. En stor bjässe, säkert en tjur, har gått där och trampat kraftiga fjät i landkanten. Långsamt, försiktigt har det tunga djuret provat isen. Inifrån snåren kommer snart fler spår, större och mindre. Två, tre, fyra... En hel familj! Deras klövar har ibland halkat och åkt i väg på den hala isen under snön. De mindre spåren leder ut i bågar över sjön. Det är kalvar, som lekande och ystert sprungit fram och åter från strandvegetationen och ut över isen.

Men tjuren har sorgfälligt följt landkanten. I hans strupe har alstrats en känsla: Törst. Den beska asparken har framkallat ett behov efter vatten. Friskt, gott vatten! Marken är dock överallt snötäckt och hårdfrusen.

Den ståtliga älgen har gått där i vinternattens droppande stjärnljus och vädrat. Mulen har lyfts rakt ut i luften. Den mäktiga hornkronan har lagts bakåt efter ryggen. Näsborrharna har vidgats i långa, sugande andedrag. Så har skogens drott gått vidare. Instinkten säger honom, att han skall söka öppet vatten vid landfästet. I en bukt har det skymtat en liten mörk och blank fläck i den förhärskande vitheten — ett källdrag. Försiktigt har den stora, tunga tjuren nalkats vaken. Av gammal erfarenhet vet han, att isen kring källdragen är förrädisk. Älgen fruktar varken vatten eller dy, men att hamna i en trång vak kan ha sina vådor.

Ena framfoten har hamrat på skromisen. Isbitar har lossnat. Klövarna har blivit våta. Men älgens skälvande grå mule har nått vatten. Den friska drycken har runnit genom hans strupe. Se'n har den reslige hanen sett på sin familj. I hans blick har legat en välvillig bjudan: Drink!

Så kan spåren i snön förtälja om skogarnas liv för vandraden. Ett isigt älgspår leder uppmärksamheten bort till vattenhållet under videbusken. En rävs långa hopp, en uppvirvlat fläck i snön, vittnar om en kort kamp mellan tvenne kroppar, om skarpa rovdjurstånd, som släckt glansen i ett par ångestblanka ögon. En avriven hårtofs, några kvarlämnade fjädrar, en blodfläck — tragedier i ödemarken...

Men det kan även vara andra fjät; harars, rådjurs... Snön ligger spårig och trampad. Där har varit lek och ras och älskog, där har trots livets karghet och lurande faror varit lust och livsbejakelse i vårvinternatten.

Som lejdfarare... (Forts. fr. sid. 12.)

fort han somnat om kvällarna, fick jag fullt arbete att smussla iland hans favoriter, ty hade han fått sin vilja fram och behållt dem, skulle jag snart varit husvill.

En kväll hade han köpt en liten silkesapa. Den var inte mycket större än en sork och var mycket pigg och lustig. Och eftersom den var renligare och trevligare än kattorna, fick den stanna kvar i vår hytt. Varje morgon väckte den oss genom att dra oss i håret eller hoppa jämfota på våra kroppar. Nästan ständigt tiggde den mat. När vi kom fram till Callao, bytte jag till mig den mot en stor silverring, som jag köpt av några indianer i staden. Det var min mening, att låta apan få följa med hem till Sverige och där ge bort den åt mina släktingar. Jag lärde den lystra till namnet Oskar, och varje gång jag ropade namnet, kom djuret farande som ett nystan och hoppade upp på min ena axel. Men en dag råkade det lilla livet ramla ned i en anjovisburk med vatten uti, blev genomvåt och mycket förkyld. Troligen fick Oskar lunginflammation med hög feber, ty han satte sig i ett hörn och ville inte alls leka längre. I hopp om att han skulle krya på sig, gjorde jag iordning en liten kartong med bomull och bäddade ned honom i denna, men efter ett par dagar var han stel och kall. Apan fick en sjömans ärofulla begravning ute i Stilla Havet, när vi var på väg från Callao till Rio de Janeiro.

Sistnämnda plats anlöpte vi påskafton 1942. Jag blev genast betagen av stadens storslagna skönhet. Rio de Janeiro betyder Januariusfloden och har fått sitt namn därav, att de spanska upptäckarna trodde den vackra havsviken, som de påträffade den 1 januari 1501 och där staden av samma namn senare anlades, vara en flodmyrning. På en 16 km. lång strandremsa ligger Rio de Janeiro, omgiven av höga berg. Högst uppe på toppen av berget Corcovado, som på svenska betyder "Puckelryggiga berget", står en 30 m hög kristusbild av vit marmor. Varje kväll lysa tusentals lampor längst hela bergsslutningen och runt hela kristusbilden med sina utsträckta armar. Dessa lampor synas då många sjömil ute till havs, och besättningarna på sydamerikanska fartyg göra vid åsynen därav korsteckn i djupaste andaktsfullhet.

I Rio de Janeiro köpte jag en stor del av de souvenirer, som varje gång jag ser dem, påminna om bekymmersfria dagar syd om ekvatorn. Kaffebrickor, med stadsbilden inlagd av olidfärgade fjärlsvingar samt sykorgar och lampor av bäldjurskinn, lade jag mig till med i basarerna uppe i staden.

Annandag Påsk tog jag linbanan upp till toppen av det höga berget Pau de Aecucar (Sockertoppen), beställde in lite starkt kaffe på den berömda restaurangen där samt satt hela förmiddagen och njöt av den härliga utsikten. När jag såg ut över staden med skyskraporna à la New York i lilleputtformat, badstränderna utanför viken, de ståtliga palmalléerna utefter avenyerna och de mäktiga veckbergen runt kring viken, tänkte jag för mig själv: — Lyckliga människor, som ha en sådan vacker stad! — Men den lille pösige portugisättlingen, som satt mitt emot mig vid bordet, tycktes inte vara alls berörd av det jag beundrade. Hans omsorger och intressen begränsade sig tydligen till hans ofantliga mage, som oavlatligt mottog stekt kyckling, råa grönsaker, öl och rödvin. En underlig kombination.

På eftermiddagen åkte jag med linbanan ned från bergstoppet och fortsatte sedan med buss till utkanten av staden. På ett litet kafé, helt nära ett busk- och skogbeväxt berg, åt jag

Sture Wahlström:

En Björn- historia

Det var för många år sedan.

Upp i en av den undangömda Vågsjödalenens tätt skogbevuxna sluttningar kom en gammal björnhanne sakta klafsande. Hur gammal han egentligen var, visste väl varken han själv eller någon människa, men att han levat längre än flertalet andra djur i dessa trakter, det var då säkert.

Han var inte så snabbfotad längre, men klarade sig gjorde han galant ändå. Lufsklafs — det var ingen brådska precis, åtminstone inte i dag.

Pinnar och frasiga kottar krossades under de väldiga labbarna. Då och då stannade han för att nosa och lyssna litet, och när han hörde någon fågel flyga upp, kom det en hastig glimt av nyfikenhet i de pigga ögonen.

Tänk, så vackert vädret i alla fall var. Om han skulle ta och göra en riktig långpromenad för en gångs skull. Ja, han skulle gå dalgången ut och göra en avstickare ned mot Långvattnet. Det var visst årtal sedan han sist vandrat åt det hållet.

Han var snart ute ur Vågsjödalen och lufsade sedan sakta och maktligt framåt en liten stig, som han visste förde förbi en myr och slutade vid en gammal fiskekoja i närheten av Långvattnet.

Lufs-klafs! — det var en riktig fröjd att leva. Solen kastade varma, dansande strålar ned på hans bruna päls, och det doftade kåda, linnéa och harsyra överallt.

Men vad var det som blänkte till mellan stammarna? Långvattnet! Ja, han var minsann redan framme. När allt kom omkring var han kanske ändå inte så senfärdig av sig, som han trott.

Uppiggad inför åsynen av den glittrande vattenspegeln, tog

han litet längre kliv, ehuru han nog kände att det tog emot litet i hans gamla lemmar.

Nedkommen till stranden hittade han så gott som genast ett stort stenröse. Han började böka i det, ty av gammal erfarenhet visste han, att det ofta kunde finnas humlebon på dylika ställen. För att inte tala om råttbon, lekatts- och ormvisten och mycket annat.

Han vände upp den ena stenen efter den andra, men sedan han avverkat nästan halva röset, tröttnade han. Här fanns tydligen intet att hämta.

Efter att ha gått ned till stranden och lapat i sig några munnar vatten, lufsade han vidare. Äventyrslusten riktigt sjöd i honom, precis som i den avlägsna tid då han för första gången följde sina föräldrar ut på jakstråt. Ja, det var då. Han hade hittat massor med vildhallon och slagits med sina syskon om dem.

— Secchhh! sade det plötsligt inne i skogen.

Han stannade och lyssnade spänt.

Åhå, det var en tjädertupp som lyfte.

Men här brukade stundom finnas människor också. I dag hade han inga sett ännu, men man kunde aldrig veta...

en läcker middag. Just som jag skulle betala maten, kom en djurmånglare fram till mitt bord och visade mig en tam chimpan. Djurmånglaren prisade med talrika gester apans många fördelar och utbjöd djuret till ett pris av 100 milreis (22 kronor). Jag prutade ned priset till hälften och gjorde affär, utan minsta tanke på hur jag skulle härbärgera den nästan halvmeterlånga apan ombord. Men jag behövde inte bekymra mig för den saken. Jag hann inte långt från kaféet förrän den inbilska varelsen fick för sig, att den tröttnat på mitt sällskap. Med ett kraftigt ryck slet apan sig lös och

började avlägsna sig ifrån mig. Jag lyckades infånga den, men bara för några ögonblick. Djuret blev topp tunnorsasande, slet mig i håret, drog mig i näsan och boxade mig i ansiktet med händerna och i magen med fötterna. Trött och ledsen släppte jag apan, som tog tiden väl i akt och rusade iväg mot berget bakom kaféet. Nu sitter han förmodligen någonstans inne i Brasiliens djungler och skrattar åt en dum svensk pojke, som tänkte skaffa sig ett apmenageri hemma i Norden.

Själv tog jag spårvagn och buss och for ombord den kvällen icke utan ånger över min misslyckade apaffär.

någonstans bakom ett träd eller en stenbumling kunde det stå en sådan där lömsk människovarelse med en blankpipad bössa i handen — och så kunde det komma en hund eller flera och förfölja en...

Sådant hade hänt honom rätt många gånger, men han hade klarat sig. En gång hade han dödat en desperat lapphund, som försökt komma åt hans strupe.

Men vad nu... han hade förirrat sig in i skogen igen och var nu på väg upp mot Övermoåsarna. Bortom dessa bodde det åtsmintone tidvis folk, visste han. Det var sådana där människor, som gingo omkring i skogen, bärande på en mängd underliga grejor, vilka de använde till att göra märken i träden med. Men inte bara sådana fanns det; ibland kom det andra varelser med andra slags grejor, och de nöjde sig inte blott med att göra märken, utan de rentav lirkade träden överända. Ja, människor var ett konstigt släkte med konstiga infall och metoder.

— — —

Övermoåsarna utgjordes av en rad toppiga kullar, på vilkas sydsidor det fanns gott om bördig och lättbruten jord. Sedan några nybyggare och timmeravverkare slagit sig ned där för gott, dröjde det inte länge förrän även andra letade sig dit, och när en ny ödebygdeväg drogs fram genom trakten, kommo ännu flera. En hel by växte hastigt upp, och sedan en företagsam sörlänning kommit på den våghalsiga idén att bygga en liten träförädlingsverkstad invid den förbiflytande Vågsjöälven, anlände efter hand allt mera folk och ett helt litet samhälle med handelsbod, reparationsverkstad, en liten rakstuga m. m. trollades på kort tid fram.

Bussar och lastbilar började rulla fram på den nya vägen, telefon- och kraftledningarna framdrogs, och i skogarna närmast omkring begynte djuren upptäcka att den urgamla friden var slut. Det vimlade av bössvarelser, bärplockare och skidåkare. Ingenstädes kunde en fågel eller fyrfoting känna sig riktigt säker längre. Ekorrar, kråkor och skator, som brukat bygga sina bon i jättefurorna, överraskades titt och tätt med att dessa sågades ned och forslades bort.

Att allt detta var något som hade med civilisationens landvinningar att göra, kunde ju varken rävar, harar eller något annat s. k. oskäligt djur begripa.

Men så var det nu en gång för alla.

— — —

Vågsjödalens ensamme björn visste emellertid ingenting. Han hade lufsats omkring i sina ännu så länge undangömda domäner och ingenting märkt eller hört av det där nya som kallades samhälle. Det var åratals sedan han gjort någon visit på andra sidan Övermoåsarna.

I dag var det som om han blivit ung på nytt. Han travade på som om han haft ett ytterst värdefullt byte framför sig. Sedan han lämnat Långvattnet och de närmast detta liggande skogspartierna, kom han in i en av de många sumpiga och snårbevuxna dalsvackorna mellan de båda högsta kullarna i Övermoåsarnas rad. Han märkte ej att det började kvällas och att stora tunga moln tornade upp sig på västerhimmeln. Först när han var långt nere på skogsslutningarna mot det nya samhället kom han underfund med att det begynte skymma mellan träden och att enstaka regnstänk föllo i hans päls.

Han stannade till ett slag. Vad var det för underligt buller som hördes i fjärran? Det lät som ett långdraget jättebrummande, men att det inte var någon björnkollega kunde han dock lätt avgöra.

Men det där skenet över skogen då — vad var det?

Märkvärdigt! Något liknande hade han varken sett eller hört. Kunde det vara fara å färde? Var det den obehagliga människan, som var ute och hade något fanstyg för sig?

Bäst att vara försiktig. Här fanns förresten en stig. Han nosade, satte upp huvudet, nosade igen. Vad var detta för lukt? Jo, det var alldeles bestämt människolukt! En människa hade gått här!

Han blev orolig och vände sig helt om. Säkrast kanske att ta till reträtten fortast möjligt, innan en sådan där oändligt hånfull och blank bösspipa stack fram någonstans mellan träden.

— Knaak-krascchh!...

Något rörde sig på blott ett par tiotal meters avstånd.

Björnen blev dödligt rädd. Intet tvivel längre, det var en människa.

Han satte genast så hög fart hans gamla ben tilläto. Han sprang, sprang så som han inte gjort på den dag han kunde minnas.

Men det hjälpte visst inte. Nu hörde han också röster; — det fanns alltså flera människor! Och de hade säkert sett eller hört honom, det hördes på tonen och de brådskande stegen.

Han förstod att det kunde gälla livhanken och satte därför upp farten än högre. Han skulle springa tills han stupade... ja, de skulle minsann inte få det nöjet att se honom kapitulera som en halvt hypnotiserad ekorre.

Han tyckte att krafterna växte och växte — men det gjorde de visst hos människorna också. Han hörde springande steg från alla håll.

Vart skulle han egentligen ta vägen?

Den alltmer ökande skymningen skulle kanske på ett eller annat sätt hjälpa honom. Han visste, att i mörker voro människorna tämligen hjälplösa; de kunde till exempel inte med någon framgång hantera sina bössor nattetid.

Framåt-framåt-framåt — vartsomhelst. Huvudsaken var att han kom undan. Han skulle visa dem... han skulle...

Men vad nu... Han kände plötsligt tom luft under sig. Huj, vad det bar åstad. Han fäktade med ramarna, försökte vända på sig, men förgäves. Han föll, föll — nej, nu tog han mark äntligen.

Det knakade i hela hans gamla lekamen och han var alldeles vimmelkantig, när han reste sig upp. Han hade sprungit rakt nedför klippstupen ovanför Sörtjärn.

Ojoj, vad det brände och sved i hans arma kropp. Men han måtte visst ha kommit undan människorna. De hördes inte längre. Kanske hade de ledsnat — eller sprungit åt fel håll.

Regnet föll allt stridare, och på avstånd mullrade åskan. Det gällde att försöka leta sig hemåt — nej, det gällde att leta sig långt, långt bort. Han skulle leta sig någonstans dit människor inte kunde nå — om det fanns ett dylikt ställe.

— — —

I flera dagar lufsade den gamle björnen fram genom markerna. Han unnade sig ingen rast eller ro. Det var knappt han gav sig tid att skaffa sig det nödvändigaste i fråga om föda. Till sist fann han en ny dalgång, som han tyckte att han borde kunna trivas i, och där gick han så småningom i vinteride.

Nästköljande sommar dog han av ålderdomssvaghet. Bössvarelserna kommo aldrig åt honom. Han dog som det anstod en djurens konung.

(Forts. å sid. 24.)

Fritz Stenlund:

NÄR KALLE VAR SKOLSJUK

Livet kan ibland vara rätt besvärligt. Detta hade Kalle kommit underfund med, fastän han ännu bara gick i tredje klass. Särskilt besvärligt var det denna dag, då solen sken över vackra, vita snöfält, Kalles skidor stod utanför farstubron och väntade på honom och Kalle satt inne pluggande på geografiläxan.

Hur Kalle än läste och pluggade, så kunde han inte hålla fast tankarna vid boken. De for av och an, och det minsta Kalle tänkte på, var floderna i Götaland, som han egentligen skulle tänka på.

Lagan, Nissan, Ätran, Viskan...

Varför ska man kunna sådant där, undrade Kalle. Det går ju i alla fall inte att lära sig räkna upp dem.

Nej, tänk att få vara ledig en hel dag och vara ute i skogen och åka skidor. Det vore någonting, det. Kalle och grannens Pelle höll på att bygga en skidbacke. Det skulle nog bli den finaste skidbacken i hela världen.

Kalle satt och drömde om stolta bragder på skidorna. Då stack mor in huvudet och frågade:

— Nå, hur går det med läxan?

— Jodå, försäkrade Kalle, det går så bra, så.

Då tog mor geografiboken och satte sig mitt emot Kalle.

— Läs nu upp namnen på floderna i rätt ordning, sade mor.

— Agan, Sniskan, Luleå...

— Men snälla Kalle, sade mor förebrående. Du har ju inte läst på ett dugg! Nu får du sluta för i dag i alla fall, för du ska hjälpa mej. Du ska bära in ved i brygghuset, för jag ska tvätta i morgon. Och i morgon bitti får du gå upp tidigt och läsa på igen.

Kalle suckade. Nog var det skönt att slippa läsa på läxan, alltid. Men att bära in ved var sannerligen inte mycket roligare än att plugga geografi. Han visste, att det inte tjänade någonting till att protestera. Och skidorna fick väl stå, där de stod. Men tänk ändå om han kunde få vara ledig en hel dag och få åka så mycket man ville. En sådan dag kommer nog aldrig, tänkte Kalle.

Det måste finnas en utväg ur det här, tänkte han, där han stod i vedboden och plockade med vedträden. Något måste göras. Kalle hade inte bråttom med vedbärningen. Han var ohågad och drog ut på tiden så mycket han förmådde. Kanske mor skulle gå ner till handelsboden. Då kunde han passa på och smita. Och hade han väl fått skidorna på sig och hunnit sticka till skogs, då vore han i säkerhet.

Men mor gjorde inte en min av att vilja gå till handelsboden. Och ingenting skedde. Nog kan livet vara besvärligt alltid.

Det blev skymning innan Kalle var färdig med sitt arbete i vedboden, och då var det liggdags. När Kalle kommit i säng, började han fundera över sin ställning. Hur skulle det gå till att komma ifrån geografiläxan och få vara hemma en hel dag och åka skidor? Han kunde ju låtsas, att han var sjuk. Då fick han stanna hemma och slapp stå inför magistern och räkna upp floder, vilket var de värsta han visste.

Han kände efter om han hade ont någonstans. Nejdå, hur han än klämde och kände, så kunde han inte hitta något fel.

Han var frisk som en nötkärna. Men, vänta! Satt inte den här framtanden litet löst? Jojomensan, det gjorde den. Kalle bände mot tanden med tungan och fick den att röra sig en aning.

Och nu var saken klar. I morgon skulle han ha tandvård, det hade han bestämt sig för. Och med den föresatsen somnade Kalle och glömde både tandvård och geografiläxa.

Nästa morgon var det en synnerligen moloken pojke, som kom till mor för att tala med henne.

— Varför ser du så ledsen ut? frågade mor.

— Jag har ont i en tand, sade Kalle.

— Åh, det är väl inte så farligt med det, sade mor. Kom hit får jag se.

Kalle fick spärra upp gapet och mor tittade in i hans mun. Jo, det var sannerligen en liten tand där, som satt lös.

— Den tanden ska i alla fall bort, sade mor. Jag ska ta en sytråd och knyta den om tanden och så är det bara att rycka till hårt, så åker tanden ut.

— Nej, snälla mamma, gör inte det, jämrade sig Kalle. Det gör så ont, så ont...

— Gör det så ont, sade mor deltagande. Då kanske vi rent av får gå till tandläkaren med dej.

Då vred sig Kalle som en orm i en myrstack. Tandläkarn! Det var det värsta han visste. Hellre skulle han lära sig miljoner floder utantill än han gick till tandläkaren.

Han tog till lipen.

— Vi kan väl vänta tills i morgon, bad han. För värken kanske går över.

— Vi får väl göra det, sade mor. Jag ska linda en ylleschal om huvudet på dej och så får du gå upp och lägga dej igen, ty inte kan du gå till skolan och se ut så där.

Jasså, det också, tänkte Kalle. Att ligga var det näst värsta han visste. Och utanför sken solen och skidorna stod och väntade på honom.

En pojke har det sannerligen inte lätt alla gånger. Nu måste han naturligtvis hålla sig inomhus hela dagen. Om han ändå lärt sig läxan och gått till skolan som vanligt, så hade han i alla fall fått några eftermiddagstimmar att åka skidor på. Men nu var det för sent att ändra sakernas gång.

Det var nog den långsammaste dag Kalle upplevat. Han försökte hitta på allt möjligt för att tiden skulle gå. Geografiboken låg bredvid honom, men det skulle aldrig falla honom in att titta i den. I morgon skulle han gå till skolan igen som vanligt och då skulle inte magistern komma ihåg att förhöra honom om floderna.

På eftermiddagen kom grannens Pelle in. Han var rödblommig och frisk och strålande glad. Nu ville han höra efter, hur det var med Kalle.

— Han har tandvärk, sade Kalles mor. Du kan gå upp och tala med honom.

— Hejsan Kalle, sade Pelle. Så synd, att du inte kunde komma till skolan i dag!

— Jag var så sjuk i morse, så det kan du aldrig tro, sade Kalle och såg lidande ut.

— Det var ju synd, sade Pelle deltagande. För hela klassen fick lov i dag och magistern följde med oss och vi var ute i skogen och åkte skidor hela dagen och magistern var så bussig så, för han bjöd hela klassen på saft och kakor hemma hos sej och vi hade så skojigt, så det kan du aldrig tro.

Då grät Kalle. Men den här gången var det inga krokodiltårar. Nu var det allvar. Han behövde mors tröst och det fick han, sedan han talat om hela sanningen för henne. Han fick ta av sig ylleschalen och sätta sig vid bordet och läsa geografi.

Lagen, Nissan, Ätran, Viskan...

Så besvärligt kan livet vara för en liten människa.

På förekommen anledning

få vi påpeka att korrespondens rörande De Lungsjukas Riksförbund eller Tidskriften Status icke bör adresseras till någon av Förbundets funktionärer personligen utan till Förbundet, resp. tidskriften.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

En Björnhistoria (Forts. fr. sid. 22.)

Och här kunde berättelsen om den gamle björnen vara slut, men ännu en sak bör kanske nämnas. Den nya dalgången blev sedermera genomdragen av en väldig kraftledning. Bössvarelserna vunno ständigt ny terräng, ja, de vunno till sist så mycken terräng, att de måste börja tänka på att spara vissa områden, vilka de kallade naturreservat.

Forna tiders björnar hade det kanske inte så lätt alla gånger, men de hade det nog i alla fall tystare och fridfullare i sina skogar än nutidens. Det fanns åtminstone något som hette avstånd förr i tiden — nu är detta ett så gott som helt eliminerat begrepp. Går det inte fort och lätt nog att komma fram till fots eller på skidor i skogarna, så tillgriper bössvarelserna numera flygmaskinen och idkar jakt från denna. Tills vidare dock inte på björn, för den är fridlyst.

Nåja, detta med fridlysningen är förstås ändå något man måste räkna som ett plus hos bössvarelserna. De äro trots allt inte alldeles renons på humanitet och naturromantisk känsla. De älska ändå rätt mycket sin gamla jord, ehuru de misshandla den. Ja, det heter ju, att den man älskar, den agar man.

Lappgubbens Liniment

En god hjälp mot värk. Lagligen skyddat. 2:75 per flaska, 2 flaskor portofritt.

Tekniska Fabriken JAHN

UMEA

Tel. 23 54

Balladen om Keith of Ravelston

(Efter Sydney Dobell)

Man sången från en sorgsen gast
i natten höra kan:

"O, Keith of Ravelston,
du ättens olycksman!"

Ravelston, Ravelston,
du minns den stig som går
ned från den gyllne morgons berg
och genom silversnår;

Ravelston, Ravelston,
vid stättan satt en gång
en mö som vaktade sin hjord
och sjöng sin enkla sång!

Hon sjöng sin sång ibland sin hjord,
hon satt vid solig led,
då Andrew Keith of Ravelston
igenom nejden red.

Hans svenner gladdes, klockklang
ljöd,
juvelprytt bälte brann;
o, Keith of Ravelston,
du ättens olycksman!

År efter år, där Andrew kom,
han rider varje natt,
och än man ser en mänskensgast
där sångmön en gång satt.

Och hennes hår är lent och fint
och hennes hållning grann;
o, Keith of Ravelston,
du ättens olycksman!

På stättan lägger jag min hand,
men den är tom och kall,
och bäcken, som här porlar fram,
mig intet tälja skall.

Dock, främling! Här, från år till år,
man detta skåda kan;
o, Keith of Ravelston,
du ättens olycksman!

Stig blott tillbaks, där Andrew stod
blir du om kinden blek?
Ej tom är stättan — jag hör sång,
jag hör ej bäckens lek!

Hon sjunger än den sång hon sjöng,
då Andrew henne fann;
o, Keith of Ravelston,
du ättens olycksman!

NILS EKMAN.

MARIE och PIERRE CURIE, radiums upptäckare

Synopsis: Marya Sklodowska, dotter till en fattig polsk professor, föddes år 1867 i Warszawa. Mycket begåvad, som hon är, belönas hon med guldmedalj då hon 16-årig slutar skolan. För att hjälpa sin äldre syster Bronislawa att i Paris studera till läkare tar hon plats som guvernant hos en rik familj långt ute på landet. Efter en besvarad förälskelse i familjens äldste son, som dock genom godsägarfruns motstånd icke kan leda till äktenskap, återvänder Marya till Warszawa, arbetar i ett laboratorium och ger sig in i politiska kretsar.

MEN EN DAG KOMMER POLISEN EN POLITISK SAMMANSVÄRJNING PÅ SPÅREN

En dag kommer polisen en sammansvärjning på spåren. Bland de anhållna befinner sig flera av faderns f. d. lärjungar. Marya fattar nu sitt beslut. Hon måste fly!

Hos sin syster Bronislawa, som under tiden gift sig med en landsflyktig ung polack i Paris, vet hon . . .

. . . att hon kan finna en tillflyktsort. Där kan hon fortsätta sina studier och samtidigt verka för Polens sak . . .

SEDAN MARYA INSTALLERAT SIG I SYSTEMS HEM...

En höstdag år 1891 anländer Marya till Paris. För första gången i sitt liv inandas hon ett fritt lands atmosfär. Hennes hjärta klappar av vild hänförelse. Här ligger hennes drömmars sagoslott, den ryktbaraste av alla skolor — Sorbonne!

Den skakande omnibussen, från vars tak hon hänryckt betraktar det myllrande gatulivet, för henne för varje minut allt närmare dit . . . Hennes tidigare liv förefaller henne så avlägset . . . Casimir . . . de hemliga mötena i Warszawa . . . Hon känner att ett nytt liv nu börjar för henne . . .

Hon är inte Marya längre . . . i inskrivningsboken tecknar hon sig som Marie Sklodowska . . .

HON ÄR POLSKA, MED ETT NAMN SOM INGEN KAN UTTALA...

Hon riktigt sjuder av arbetslust när hon går genom de höga korridorerna i detta Vetandets Palats!

Med spänd uppmärksamhet följer hon lektionerna. Hur kan någon finna vetenskapen torr, undrar hon. Hur skall hon någonsin kunna släcka den kunskaps-törst hon brinner av?

Systemens man, Casimir Dluski, är läkare. Under dagen tar han i hemmet emot besök av sina patienter.

Bes:

Philosofens

En dag under förra sommaren voro jag och skalden Abilard inbjudna att gästa vår gemensamme vän privatfilosofen Bubbels i hans sommarstuga ett par mil utanför Stockholm. Vi anlände gemensamt kl. 6 på kvällen och mottogos av Bubbels och hans fru med översvallande hjärtlighet. Fru Bubbels hade dukat fram ett delikat smörgåsbord på veranden — småvarmt och några härliga biffar. Strax efter vårt mottagande ursäktade hon sig — hon måste ovillkorligen fara in till staden i ett angeläget ärende, som inställt sig efter inbjudan till oss. Vi spelade förstas otröstliga över att mista vår förtjusande värdinna, och även Bubbels föreföll svårt deprimerad av det ogünstiga ödet, som vid detta viktiga tillfälle berövade honom en trogen makas stöd. Men sedan frun gått och vi slagit oss ner vid det dukade bordet, sa han:

— Skönt att tanten gav sig i väg. Nu ska vi fira friheten och slå oss lösa, äta dricka och sjunga... har du bordsvisan med dig, Abilard?

Skalden slet blicken från bordets läckerheter och drog upp ett papper ur fickan.

— Det är bra, sa värden och mönstrade bordet... Men va' i helsicke... Agda har ju glömt att sätta fram nubben och pilsner... jag kilar bort till källaren och hämtar greperna...

När Bubbels kom tillbaka var hans gång stapplande. Han såg ut som sju svåra år, och det låg mord i blicken.

— Jäklar, stönade han... källaren är låst och nyckeln borta... tanten har av misstag stoppat den i fickan...

— Efter henne! skrek Abilard, och gjorde sig beredd till språngrmarsch...

I samma ögonblick hörde vi från stationen hur tåget till staden satte sig i rörelse...

Det var en dyster procession, som skred fram till Bubbels källare, allt medan det småvarma kallnade. Källaren liknade ett mindre skyddsrum. Vi undersökte låset. Det var ett hänslås av det bastanta slag, som utgör en heder för den urgamla svenska låsindustrin. Vi prövade alla Bubbels verktyg: tänger, mejslar, hammare, yxor, stämjärn. Låset motstod tappert alla attacker...

Bubbels satte sig i gräset och snyftade:

— Och här har jag renat och konjak och vatten och pilsner... och en skött gammal punsch... jag hade ju sparat till den här högtidsstunden, som skulle bli oförgätlig...

Vi sansade oss, lyfte upp Bubbels och återtagade till bordet på verandan. Bubbels gick till pumpen och fyllde en karaff med källans klara vatten, varefter vi tveksamt grep oss an med de kallnade läckerheterna. Skalden frågade om vi, trots olyckan, skulle sjunga bordsvisan.

— Låt bli smörjan, sa Bubbels — kan du någon psalm för skeppsbrutna?

Det var ingen som kunde, och därför tärdes måltiden utan sång och under tryckt stämning. Skalden sneglade ideligen åt den fördömda källaren.

— Det borde alltid vara fönster på källare, sa han.

— Ja, och det borde vara skottpengar på tankspridda fruntimmer, menade vår värd.

— Hur snart kommer hon hem?

En parantes (Forts. fr. sid. 10.)

Hon blev slö av jobbet. På fritiden läste hon mest. Och så gick hon på bio. Och dåsade.

— Jag läste om en märklig uppfinning nyss, fortsatte Leman. Om dödsstrålarna.

— Jaså dom.

Hon hade inte mycken hum om vad det gällde. Hon svarade bara som det föll sig, för att ha något att säga.

— Själva idén är ju inte ny, fortsatte Leman. Marconi sysslade mycket med dom. Och nu har ju atombomben kommit mellan. Men nu har nåt alldeles nytt...

Han dök som en djupvattensfisk ner i teorierna. Viola Lund försökte följa med. Hon lutade sig framåt och stödde hakan mot händerna. Efter en stund upp täckte hon att hon lyssnade utan att höra. Orden fladdrade förbi. De halkade över henne. Och försvann bort i intigheten. Hon ertappade sig med att betrakta ett litet födelsemärke på hans ena kind. Det misspnydde inte. Medan telegrafisten Viola Lund artigt nickade då och då kämpade den impulsiva Viola Lund mot ett infall som kom över henne. Hon hade lust att kyssa det där födelsemärket. Hon var säker på att hans mor gjort det upprepade gånger. Hur såg hans mor ut? Var hon lång och ståtlig som sin son eller var hon liten och oansenlig?

Senare, då dödsstrålarna slutventilerats och han tog sig en paus, frågade hon:

— Er mor är väl stolt över er? Som sysslar med nåt så spännande som ingenjörsvetenskap?

Han rynkade lätt på pannan.

— Min mor är död, svarade han.

— Å, förlåt!

— De gör inget. Hon dog när jag var nära veckor gammal så jag minns henne inte.

Han övergick från ämnet och pekade på något i tidningen.

— Se här, sade han, nu har nån pillrat hop en liten saga igen.

Det var en ny bok som annonserades, en bok om en resa till Mars. Han log skeptiskt.

— De har fantasi, sade han. Fast... riktigt omöjligt är det kanske inte.

— Menar ni att —

— Det kommer ett tåg vid 9-tiden — jag hoppas hon kommer med det, sa Bubbel.

— Två och en halv timmar i detta... hm!

Efter den genom ödets skickelse torrlagda måltiden kokade Bubbel kaffe, medan skalden till ingen nytta slog sina lovar kring källaren. Till kaffet doppade vi småkakor och tänkte på konjaken och den förhistoriska punschskvätten. Vi talade även en smula filosofi och politik för att glömma olyckan. Tiden gick med snigelfart...

Med 9-tåget kom fru Bubbel, och syntes förvånad över den stillsamma stämningen på verandan. Vi störtade alla henne till mötes och välkomnade henne hjärtligt. Men Bubbel bleknade när han fick syn på sin maka.

— Agda, skrek han... kappan... var har du kappan... var har du...

— Kappan, sa fru Bubbel, den har jag lämnat till min sömmerska i stan för ändring...

— Och var har du källarnyckeln, din sjudubbla olycka?

— Herre je, pep frun — den stoppade jag visst i kappfickan... har ni saknat något...

— Ja, varför inte. Till Mars eller nån annan planet. Allt de där är så oprövat än.

Då Viola Lund den kvällen gick hem kände hon sig både förvirrad och lycklig. Långt sen hon krupit i säng låg hon vaken och tänkte. Hon tänkte på en man som nästan trodde på att man kunde flyga upp till stjärnorna. Och den mannen hade hon nyss superat med.

— — —

Att Arne Leman stått i gatuhörnet när hon gick förbi var en ren tillfällighet. Det resulterade emellertid i att de började träffas då och då. Bäst det var kunde han ringa. Och hans röst gick varje gång genom ett pansar som blev allt skröpligare.

Viola Lund blomstrade upp. Hon gick omkring i drömmar om Arne Leman. Hon längtade efter att få träffa honom. Hon väntade på att åter få höra hans röst.

Hennes kamrater lade märke till förändringen. Och de förstod henne. De gick själva omkring med sina drömmar. Inom alla fanns något mjukt och mänskligt, något som längtade och brann och ville ha utlopp.

En dag, det var om hösten, stannade hon framför ett juvelerarefönster när de var ute på en promenad.

— Så trevliga skrivställ dom skyltar med, sade hon.

Hon tänkte inte alls på några skrivställ. Hon tänkte på något oändligt värdefullare; på en slät blank ring, en ring som kunde skydda och värma.

Arne Leman ägnade fönstret en flyktig blick.

— Jaså dom, sade han föraktfullt.

Därefter fortsatte de. Viola Lund kände något påminnande om skam hetta i kinderna. Hur kunde hon vara så idiotisk att hon tänkte på ringar tillsammans med en man som kunde flyga till stjärnorna?

Inte ens med en antydning lät han henne förstå om han tyckte om henne. Men hon försökte avläsa intresset genom hans påringningar. Han pratade alltid ingenjörsvetenskap när de var tillsammans. Det var mycket fängslande och intressant men hon blev ofta trött på att lyssna. Ja, hon ramlade in i vanan att lyssna utan att höra på. Det betydde nu kanske inte så mycket. Hn verkade tillfredsställd av att få prata, att reda ut teorier och kasta fram hugskott; det var nog av underordnad betydelse om hon begrep något eller ej.

Så en kväll visade han verkligen en glimt av en annan sida. De hade varit på Operan och sett Per Gynt. Nu satt de på en liten bar i närheten och svalkade sig med en drink.

Nu satte sig Bubbel i gräset och grät för andra gången. Med möda fick vi honom på benen, varefter han — åkallande Avgrundens makter och alla sina gamla filosofer — stappande följde oss till tåget, sedan vi tagit ett mycket ceremoniöst farväl av den förkrossade fru Bubbel.

På hemvägen talade Abilard och jag om olycksdagar, som aldrig gå ur minnet.

— Synd på så mycken god mat, sa skalden. I hela mitt liv kommer jag att hata låsfabrikanter!

— Lugna dig, Abilard, sa jag. Du ska se att vi får en ny inbjudan från makarna Bubbel... och han kommer att spara punschskvätten...

— Då kommer jag att ta en järnstång med mig — för säkerhets skull...

Men vi fick aldrig någon mer inbjudan, ty en vecka därefter kallades privatfilosofen Bubbel till filosofiska fakulteten i Oxford att där hålla en serie föreläsningar. Och en sådan hedersbetygelse kan komma vem som helst att glömma förpliktelsen mot gamla vänner...

— Jag har aldrig kunnat med Ibsen, sade han tvärsäkert.
 — Inte?
 — Nej då. Men jag avgudar Solveig.
 — De förstår jag.
 — Om alla kvinnor var som hon skulle männen inspireras till stordåd. Skulle spurras till att riva ner solen om så behövdes.

— Även om de var som Per Gynt?
 — Nej, kanske inte då. Han är för obotlig som typ. Jag tänkte på alla andra dem som verkligen vill nåt här i livet.

— Som ni till exempel?

Han ryckte till.

— Ja, sade han efter en stund, jag tror de.

Länge efteråt ekade detta samtal i hennes själ. Hon började förstå honom. Han var inte okänslig för kvinnor. Men hon — var hon den kvinna som kunde sporra och egga honom? Nej, hon var ingen Solveig, bara en tråkig telegrafist. Hon hade inte Solveigs väsen. Hon var inte heller vacker. Hon var säker på att hon inte var vacker. Hon var alldeles för fräknig. Och hon var inte så fyllig i kinderna som hon önskade.

Allt detta var barnsligt. Varför skulle hon tänka på Arne Leman? Det var alldeles onödigt, hon hade inget för det. Men det var bara det att hon inte kunde låta bli att tänka på honom.

— — —

Längre fram, under förvintern, fick hon händelsevis höra hans röst i telefonen. Han pratade med en annan kvinna och hon kunde inte låta bli att tjuvlyssna.

— Är du inte glad över att jag är hemma igen? frågade kvinnan med en röst som hördes mycket behagligt.

— Jovisst, svarade han, har du haft trevligt?

— De kan du lita på. Å du?

— Så där måttligt. Jag har mest jobbat.

— Inga snedsprång?

Han skrattade.

— Nej du, jag har haft annat att tänka på.

Även kvinnan skrattade; det var ett friskt ungt skratt.

— Du flyger som vanligt fortsatte hon.

— Ibland. Men de går knaggligt.

— De var roligt att höra. Jag började tro att du tänkte flyga

raskt ur verkligheten.

— Ånej, så farligt är de inte.

— Kan vi träffas sex?

— De går bra. Var?

— Utanför Enskilda Banken. Gamla träffpunkten, du vet.

— Utmärkt. Ja, då ses vi snart. So long.

— So long.

Efter samtalet satt Viola Lund orörlig, med en onaturlig hetta i kinderna. Jaså, det var slut med drömmen nu. Den var bara en parentes när allt kom omkring. Ja, det var ju inget konstigt alls. Han hade aldrig uppmuntrat henne. Under hela tiden hade han uppträtt korrekt. Och allt var så oskyldigt. Det var bara det att hon inte kunde hjälpa att hon varit på väg att förlora sig i sina drömmar. Och han var en man som sågtade långt, mot stjärnorna. Hon var ingen stjärna. Hon var ingen Solveig. Hon var bara Viola Lund.

Männe fästmon var hans Solveig. Hon fick en obetvinglig lust att se henne. Arbetet slutade fem och några minuter i sex stod hon inne i varuhuset och stirrade ut mot gatan.

Det dröjde inte länge förrän hon fick se honom. Han gick raskt och han ställde sig i gatuhörnet och lät blicken glida uppöver och neröver. Nu kom hans fästmon; hon viftade åt honom och log på långt håll. Det klack till i Viola Lund. Jaså, hon hade inte precis föreställt sig detta var alltså Solveig. Hon hade inte precis föreställt sig

Fredrikskullens sjukhem borta

Ett gammalt fint sjukhus för tbc-patienter har upphört att vara till. Det är Fredrikskullens sjukhem i Sandviken, som till nyåret 1947 måste stängas, då marken där det ligger nödgats utnyttjas för järnverkets expansion.

År 1904 beslutade brukspatron Anders Henrik Göransson att det skulle byggas ett sanatorium för järnverkets personal och bruksläkaren, dr G. M. Melin drog ut på studieresor till både Tyskland, Schweiz och Danmark för "att finna modeller". Det blev våra danska bröder som fick släppa till "mönstret" och byggnaden påbörjades 1904 för att den 6 november 1905 invigas för sitt ändamål. Arbetarna vid Sandvikens Järnverk hade förmånsrätt till vård vid sjukhemmet och för dessa var vården helt kostnadsfri. I sitt utbyggda, färdiga skick kunde sanatoriet ta emot 22 patienter, alla i delat eller enskilt rum. Under de 41 år, som Fredrikskullens sjukhem utfört sin samhällsnyttiga gärning, har inalles 1.840 patienter vårdats där och att patienterna haft det relativt väl ordnat för sig framgår av det faktum att "till varje helg fick var och en gratis resa till hemmet, till jularna varje patient en julklapp på 5 kr. från sanatoriet, tillika som en slädtur ordnades varje vinter och en sjöresa på sommaren, allt på järnverkets bekostnad".

Vid den avskedssammanskomst som hölls inför stängningen formade ordf. i Sandvikens konvalescentförening, Ivar Persson, patienters och konvalescenters tack till järnverkets ledning för vad som utträttats för de lungsjuka och framhöll bl. a. att "det har varit trivsel och något av ett hem här och ha vi någon gång varit på andra anstalter ha vi faktiskt känt oss som emigranter. Vi längta ej hit när vi äro friska och i arbete, men när sjukdom och nöd kommit på ha vi haft någonstans att ta vägen och jag och mina likställda tacka 'bolaget' för vad som gjorts."

Och se det var ett tack som alla Sveriges lungsjuka förstå och äro villiga att instämma i.

henne så. Hon verkade så påtagbart prälig. Och hon var kanske en aning för tung.

De hälsade, kysste varandra, utbytte några ord och styrde så kossan mot varuhusets entré. Viola Lund hajade till och skyndade bort till hattavdelningen. Hon hade inte hunnit mer än se sig om förrän hon märkte att även Arne Leman och hans fästmon befann sig vid samma avdelning.

— Har ni nära trevliga vinterhattar, frågade hans fästmon. Medan expediten började plocka ner några drog Viola Lund sig skyndsamt tillbaka. Arne Leman upptäckte henne och ryckte häftigt till. Hon nickade lätt åt honom och en hastig blick åt hans fästmon lät honom förstå att hon visste och förstod. Hon fortsatte ut och väl ute erinrade hon sig att hon lagt märke till att glansen saknades i hans ögon. Hade han flugit för högt och störtat? Eller var det bara inbillning av henne?

Hon visste inte, ville inte veta något. Hon gick raskt och först när hon kom hem och låste dörren efter sig kände hon sig lugn.

Nästa dag var hon åter iklädd sitt pansar. Och nu var hon säker på att det inte skulle kunna genomträngas så lätt.

Etter ANNAT

Skalde-tävlingen populärast, julkorsordet knappt distanserat

Lika våldsamt anslutning till julnumrets tävlingar som förra året

Status' pristävlingar håller sin klass och sin popularitet hos läsekretsen, den saken bevisas av anslutningen till julnumrets tävlingar, som var lika rekordbetonad denna gång som förlidet år. Totalantalet lösningar till våra tre pristävlingar — Knutsons 10 skalder — 10 citat, julkorsordet och schackproblemen — steg med något hundratal i förhållande till fjolåret, vilket faktiskt var mer än vad vi väntat, med hänsyn till de rekord-siffror som uppnåddes då.

Även denna gång visade sig skalde-tävlingen stå högst i gunst, men striden mellan denna och julkorsordet var hård och avgjordes icke förrän "sista giltiga post" anlänt, medförande en hel hög lösningar av de citat-problem magister Knutsson lagt fram för julnummerläsarna. Slutställningen blev att "de 10 citaten" vann med ett knappt 50-tal, närmare bestämt 48 flera än korsordet. Som god trea kom schack-tävlingen, avsevärt distanserad visserligen, men med rekord för sin egen del. Schackproblemen kräver ju också en hel del andra förutsättningar än de båda övriga tävlingarna — det är icke allom givet veta att "bättre hade varit springare e2—d4"!

Citaten och skalderna.

De 10 citaten av kända skalder, vilka enligt tävlingsbestämmelserna skulle utgöras av begynnelse-rader till kända svenska dikter, och som magister Gösta Knutsson finurligt flätat in i Alfreds poetiska friarbrev till Lovisa, voro följande (i den ordning de förekomma i brevet):

1. "Den första gång jag såg dig . . ." av Birger Sjöberg.
2. "Kvällens guldmoln fästet kransa . ." av Erik Johan Stagnelius.
3. "Stilla, o stilla . . ." av Per Daniel Amadeus Atterbom.
4. "Hör du ej bjällrorna, hör du hur sången . . ." av Gustaf Fröding.
5. "Jag torgför ej mitt hjärtas lust och kval . . ." av Carl Snoilsky.

6. "Midvinternattens köld är hård . . ." av Viktor Rydberg.
7. "Solen glimmar blank och trind . ." av Carl Mikael Bellman.
8. "Jordens oro viker . . ." av Johan Olof Wallin.
9. "Den stackars Nelli satt och grät . ." av Anna Maria Lenngren.
10. "Till flydda tider återgår . . ." av Johan Ludvig Runeberg.

Denna rätta lösning hade också den överväldigande majoriteten av de tävlande enats om, men nog fanns det ganska många som hade en annan uppfattning. Antalet fellösningar utgjorde 17 % och om detta skall anses litet eller mycket är sannerligen inte lätt att avgöra. I förväg hade vi trott på nått och jämt 10 % fel — men detta visade sig alltså för optimistiskt.

Jämmt hälften av fellösarna nöjde sig med 1 fel, en fjärdedel höll sig med 2 och den återstående fjärdedelen med tre eller flera.

De bilder av de tio avsedda skalderna som publicerades tillsammans med brevet har naturligtvis — som också avsetts — varit en god hjälp, men nog förekommer åtskilliga skaldenamn som vi trodde skulle vara svårt att gissa på med hänsyn till bilderna.

Många av dem som haft "ett fel" ha placerat "Stilla, o stilla" i Erik Gustaf

Geijers produktion, (dit hör f. ö. en känd Uppsala-bo) medan många misslyckats på Anna Maria Lenngrens bidrag till tävlingen och namngivit diverse rader ur "Slott och koja", förbiseende bestämmelsen om att det skulle vara begynnelse-rader till kända dikter.

Tacken för en trevlig, rolig och lärorik tävling äro glädjande många och detta tack "gireras" härmed till magister Knutsson, som utan tvekan är Nordens främste på området.

Och så ha vi glädjen omtala vilka lö-sare som gynnats av fru Fortuna och dragits på prisplats. Dessa äro:

1:a pris: Oskar Wallin, Grevturegatan 53, Stockholm, 75 kronor.

2:a pris: Henrik Bredberg, Västra Drottningvägen 5, Tidaholm, 25 kronor.

3:e pris: Ester Hagberg, Bastugatan 21, Stockholm, 15 kronor.

4:e pris: kamrer Å. Westman, Agards-gatan 2, Karlstad, 10 kronor.

Tre tröstpris, utgörande Status fritt under ett år, tillföll:

Rachel Samuelson, Söderängen, Korsberga, Anna Sjögren, Kungstengsgatan 58, Stockholm och Greta Linder, Sveaväg. 35, Tureberg.

Julkorsordet

skulle lösas just som nedan synes för att komma med i prisedömningen och uppriktigt sagt trodde vi att det skulle visa sig vara i lättaste laget. Så blev ingalunda fallet. Felprocenten gick nämligen upp till hela 33,9! Så galet kan man tro.

Det är tydligen ett enda ord, som visat sig vara en lömsk fålla och icke mindre än prick 75 % av felen ligger just där. Det är "16 vågrätt", för vilket nyckelordet var "Skydd". Rätta lösningen skall vara "PEST" och att denna är skydd kan väl ingen förneka. Ordspråket: Skydd som pesten, tyder inte minst härpå. Nu

Julkorsordet i rätt löst skick

K	L	R	A	M	J	E	D	K	A	F	F	E	R						
Ä	A			A	K	T	U	S	A		R	U							
L	E	R	A		G	R	Ö	T	R	I	M		P	E	S	T			
				S	M	A	K	A	P		M	O	R	F	I	N			
V	I	S	A		A	N	E			E	N	E		R	E	S	A		
E		O	L	Ä	T	R				L	R	O	A	S		S			
R	I	N	G	D	A	N	S			O	P	A	R	T	I	S	K		
S		A	R	R	A	K				D	U	R	K				E		
A	V	E	M	A	R	I	A			I	L	L	A		O	T			
L	E	D						V		K	Ö	N		T	V	I			
E	K	A						Ä	T		M	A	N		T	A	S		
R	E	M	I													H	A	L	M

50 år

En lapphistoria.

har dubbelmeningen enkelriktat tankarna för en massa lösare och kommit dem att grubbla på vad det kunde vara för skydd som avsågs. Det är ju endast "s:et" i "pest" som är offlåtat och de tre övriga bokstäverna äro ju tämligen givna. Alla tänkbara kombinationer — och icke tänkbara med f. ö. — har sett dagens ljus vid lösningsförsöken, "pert" leder, men "pelt", "pekt" och "pett" förekommer även ymnigt — vad man nu tänker att dessa former skola betyda. Ingen av dem finns i varje fall i Akademins ordlista. En del lösare har helt sonika skrivit "fett" och naturligtvis ansett detta vara ett bra skydd — åtminstone mot kyla, lär det vara sant — men detta ger ju "16 lodrätt — firat" och stämmer på intet sätt med definitionen. Andra ha helt radikalt utelämnat tredje bokstaven i pest, i hopp om att det skulle gå vägen — men se, det lax icke.

Nog komma dessa "pest-lösa" lösare att le åt sin tanklöshet då den rätta lösningen kommer inför deras ögon! Och besluta sig för att "tänka dubbelt" en annan gång.

Vid dragningen om priserna fingo vi fram följande:

1:a pris, 25 kronor, Astrid Lindgren, Sturegatan 48, Stockholm,

2:a pris, 15 kronor, Henry Hallgren, Schillingsvägen 21, Hällefors och

3:e pris, 10 kronor, Ethel Larsson, Torsgatan 73, Stockholm.

Hela Sverige var representerat

i vår stora lösarskara, alltifrån nordligaste Lappland till sydligaste Skåne, alltifrån Hunnebostrand i väster till Haparanda i öster, ja, ända från Norge, så långt västerut som Stavanger, hade lösningar hittat hit och vi tacka alla deltagare både för det stora intresset och för alla vänliga hälsningar. Särskilt vilja vi tacka de många, många som förklarat sig villiga att avstå ev. prispengar till diverse angivna välgörande ändamål och i det sammanhanget passar det nog också med ett tack för de hundradetal och åter hundradetal välgörenhetsmärken av olika slag som pryddes ett stort antal av lösningskuverten och som alltid gör sitt till för att lindra den nöd, som trots allt finnes även i vårt land.

Vi sluta väl efter vanligheten — men alls inte slentrianmässigt — med att hälsa alla tävlingsdeltagare välkomna igen till Status tävlingar, både vad månadsnumren och kommande julnummer anbelangar.

Tävlingsred.

fyllde överläkaren vid Akademiska sjukhusets centralsanatorium, docent Erik Hedvall, Uppsala, den 18 december. Docent Hedvall hör till de tuberkulosläkare

— tyvärr alltför sällsynta — som inte bara nöja sig med att på bästa sätt sköta om sina patienter så länge de äro detta, utan även ägna dem ett stort socialt intresse sedan de lämnat sanatoriet och övergått att bli konvalescenter. Detta intresse har docent Hedvall dokumenterat på flera sätt, icke minst som ledamot av styrelsen för Uppsala läns konvalescentförening, vilken förening skattar sig lycklig över att kunna räkna hans stora sakkunskap, initiativrikedom och förmåga sig till godo.

Status vill — en smula post festum — framföra sina hyllningar och önska docent Hedvall all framgång i sitt fortsatta gagnarika arbete för tuberkulosens bekämpande, såväl vetenskapligt som praktiskt, och för de lungsjukas sak.

*

— Tror du verkligen att din far tillåter att du tar pianot med dig när vi gifter oss?

— Tillåter! Han har satt det som villkor!

*

Läraren: — Vad är egentligen anledningen till att kvicksilvret stiger och sjunker i en termometer?

Kalle: — Det är... det är... det är en fabrikationshemlighet.

*

— Jaså, du är inte belåten med din fästman?

— Nej, ingen enda av mina väninnor är avundsjuk på mig.

En lapp som hunnit en bit över de femtio åren och levat hela sitt liv långt från civilisationens frestelser, råkade en dag då han snokade igenom en gammal kista, som tillhört hans avlidne fader hitta en liten spegel med ram.

— Nä men si farsgubben, sa lappen.

Så gömde han spegeln noga, men letade då och då fram den och tittade på sin nya skatt. Detta undgick icke lappmoran, som mycket undrade över vad det var gubben gick och smusslade med och till slut började misstänka honom för att ha skaffat sig "någonting bredvid".

En dag då gubben var ute hos sina reinar öppnade gumman kistan och fick tag i spegeln.

— Var det inte det jag tänkte, att han skaffat sig en annan, sa gumman, men förresten den där gamla käringen kan han gärna ha, det bryr ja mej inte i...

*

Fiskare Mattsson från Utö har drunknat och hans kamrat Olsson kommenterar händelsen för några grannar.

— Dom hitta mössa å bössa, å pålsen å matspanne låg kvar i båten — så de va egentligen bara live som geck förlorat.

*

Han: — Jag har ofta tänkt på hur det skulle gå för dig om jag fölle ifrån. Vad skulle du göra om jag lämnade dig?

Hon: — Lämnade mig — ja det beror på hur mycket?

TEGS

Cykel - & Lackeringsverkstad

(Invid bryggeriet)

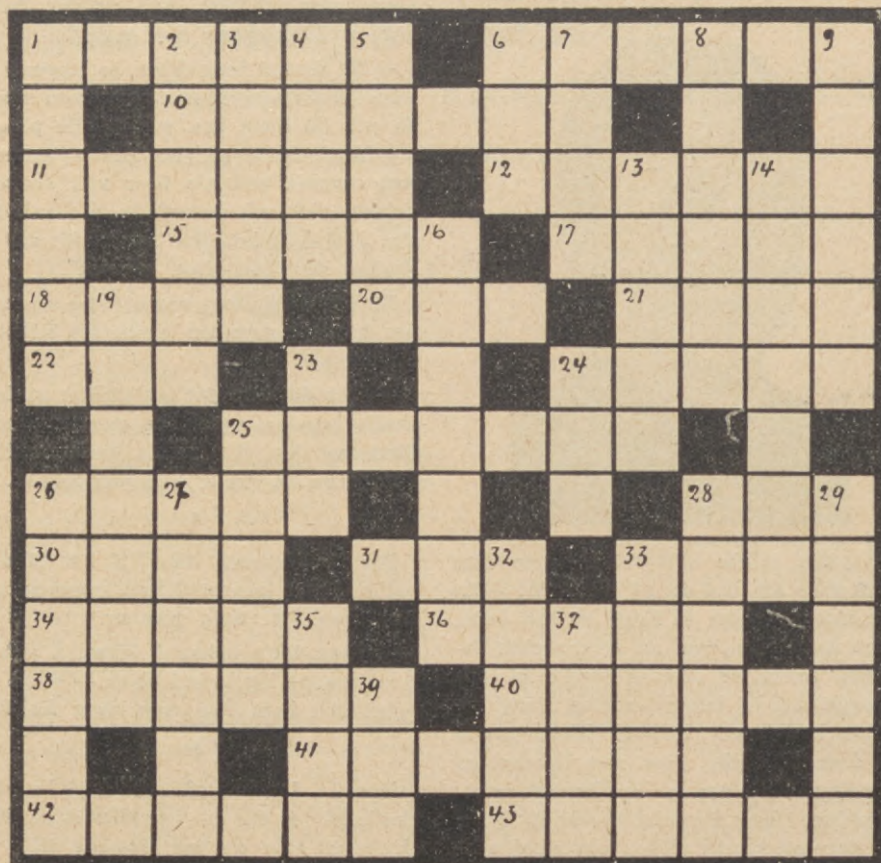
Telefon 3999

Inneh.: ARNE ENGMAN

Specialverkstad för lackeringar samt randning.

Cykelreparationer utföras.

KORSORD Nr 2

VÄGRÄTA ORD.

1. Uppstår lätt vid avancerad politisk diskussion på ölkafé. (6)
6. Herre och hurra. (6)
10. En procedur som innebär att nagelfara folk. (7)
11. Krokig, skulle göteborgarn säga. (6)
12. Heidenstam komplett i hyllan. (6)
15. Leder tanken till en påle. (5)
17. "En ung karl med stillsamt utseende, i vit ytterrock, karmosinröd sidenhalsduk, ljusblå byxor, stövlar med blankläderspetsar och en bröstnål av smaragd". (5)
(Thackeray.)
18. Den s. k. kamratandan i logementet. (4)
20. Många bleckor små... (3)
21. Moral. (4)
22. Hänger samman med skollov och is. (3)
24. 33333. (5)
25. Man ser tillbaka på svunna sådana med vemodsblandad tacksamhet. (7)

26. Att blanda aska i maten, som den helige Franciscus. (5)
28. En risk för både fiskare och fisk. (3)
30. "Strålände tider". (4)
31. Lånas utan tanke på återbetalning. (3)
33. Får den dömde göra. (4)
34. Anna i Värmlänningarna. (5)
36. Känd för sin måttfullhet. (5)
38. Hylla i farmors gemak. (6)
40. I Stockholms stadsfullmäktige råka-
de en gång en av dess främsta kory-
feer i hastigheten säga att Potifars
hustru icke får misstänkas... (6)
41. Dess produkter stå på kartgränsen. (7)
42. Gjorde Kant, som bekant. (6)
43. Gask. (6)

LODRÄTA ORD.

1. Bara ben. (6)
2. Direktör Svensson som fiskare. (6)
3. Förr varenda fru
bjöd på sorter sju. (5)

4. Hur Bismarck fick Tyskland. (4)
5. Plats för dammig trilla och gör den som mår hemskt illa. (5)
6. Konkurrerar med NK och MEA. (3)
7. Minderårig men med mycken makt. (4)
8. Power. (6)
9. En sådan man vill alltid göra rätt för sig. (6)
13. Obetalda skor? (5)
14. Bak. (7)
16. En som tar betalt för att han blundar. (7)
19. "Med öppna käftar domens sax ren glupar vass och utan nåd emot din levnads tråd." (7)
(Siwertz.)
23. Fem år på det sjätte. (3)
24. Det blir avblåst. (3)
25. Är drängstöverl på värvkullen. (5)
26. Kan man gå till prästen och få. (6)
27. "Snö". (6)
28. Döende bruka göra det. (6)
29. Drängen såg på kvällen en vitklädd karl i stallet. Dagen därpå dödades husbonden av blixten. (6)
32. Skall nöd och lust i äktenskapet. (5)
33. Dricker brännvin och konjak och tar in Wien och Rom. (5)
35. Han som kom till middag. (4)
37. Kork dras ner. (4)
39. Grånad i köttets lust. (3)

Lösningar

till korsord nr 2 skall vara redaktionen, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda före den 10 mars 1947. Två pris, om resp. 10 och 5 kr. utdelas. Lösning och pris-tagarnas namn meddelas i april-numret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlande givetvis icke får insända mer än en lösning. För portoinbesparing kunna dock exempelvis flera tävlande från ett sanatorium samla sina lösningskuvert och insända dem i ett gemensamt konvolut, som då märkes "Tävlingsbrev".

OBS! Annars måste tävlingskuvert ovillkorligen vara märkt "Korsord nr 2". Lösningar som insänts utan att detta villkor uppfyllts riskera att ej få vara med i tävlingen.

Julkorsordets lösning

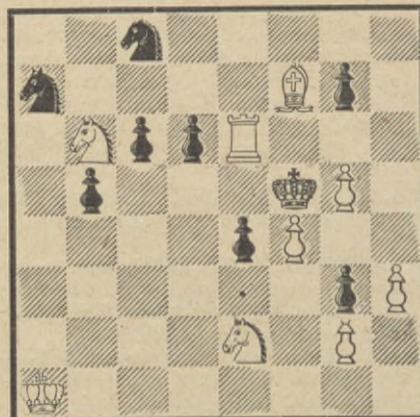
återfinnes under rubriken "Ett och annat" å sid. 30.

Ka2. 3. f8T!, Kb1. 4. Tf7, Ka2. 5. Ta7†, Kb1. 6. La2 matt. Denna sista uppgift var föllöst av rätt många.

Lösning av problem nr 134: 1. La7, h2, 2. Tb6. Eller 1. —, Kh2. 2. Th6.

PROBLEM N:R 135.

Av H. von Düben.

Matt i 3 drag.

Jakt i urtiden.

— Fasligt vad du ser sur ut, fast du lyckats så bra med jakten.

— Ja, nu får man naturligtvis brontosaurier till middag en hel månad.

SCHACK-UR

för patientföreningarnas tävlingar och dagrum.

PRIS 45 KRONOR.

Tillv. av konvalescenter!

L. Eisgårds Ur

Fredsgatan 6

Sundbyberg

Red. av
E. Lundin

Schackspalten

NYÅRSTURNERINGEN

i Stockholm resulterade i en delad seger för Folke Ekström och Erik Lundin, vilka vardera uppnådde 7 poäng. Tredje och fjärde pris delades av Finlandsmästaren Bök och Gösta Danielsson med 6 poäng. Stoltz tog femte pris. Tio spelare deltog.

Gösta Danielsson — berömd för sina starka insatser i landslaget i Warszawa 1935 och Stockholm 1937 — visade åter pålitlig form och svarade bl. a. för bravaden att tillfoga Folke Ekström dennes enda nederlag. I följande parti från samma turnering visar Danielsson ett fint angrepps- och kombinationsspel, vilket annars egentligen inte är hans starkaste sida. Han är nog bäst i slutspel.

Sicilianskt parti.

B. Hult

1. e2—e4
2. Sg1—f3
3. d2—d4
4. Sf3×d4
5. f2—f3

G. Danielsson

- c7—c5
- d7—d6
- e5×d4
- Sg8—f6
- e7—e5

Samma variant som i det riksberömda radiopartiet Bök—Lundin.

6. Lf1—b5†	Sb8—d7
7. Sd4—f5	d6—d5
8. e4×d5	a7—a6
9. Lb5—a4	

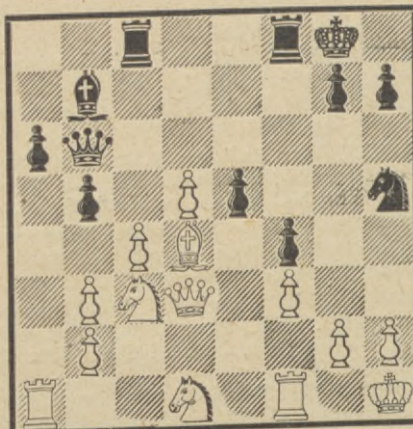
Bök spelade 9. L×d7. Textdraget är mindre gott.

9. — —	b7—b5
10. La4—b3	Sd7—c5
11. Sf5—e3	Sc5×b3
12. a2×b3	Lc8—b7
13. c2—c4	Lf8—c5
14. 0—0	0—0
15. Sb1—c3	Dd8—b6
16. Dd1—e2	Sf6—h5

En flygelattack med god verkan; det vita spelet är redan mycket svårt.

17. Kg1—h1	f7—f5
18. Sc3—d1	Ta8—c8
19. Lc1—e3	Lc5—d4
20. De2—d3	f5—f4
21. Le3×d4	

Ställning efter 21. Le3×d4.

21. — — Sh5—g3†!

En avgörande efterkombination.

22. h2×g3 Db6—h6†

23. Kg1—h1 f4×g3

24. Tf1—e1 e5×d4

25. Sc3—e2

Bättre men inte tillräckligt vore 25. Se4.

25. — — Tc8—e8

26. Dd3×d4 Dh6—h2†

27. Kg1—f1 Tf1×f3†!

28. g2×f3 g3—g2†

Uppgivet.

Julpristävlingen

fick rekorddeltagande. Rekord även beträffande rätta lösningar. Skickligheten ökar märkbart! Efter lottning har prislstan följande utseende:

Första pris, kr. 25:—, Ture Rydell, Ek-sjö Sanatorium. Andra pris, kr. 15:—, Hilja Oras, Hantverkaregatan 28 B, Stockholm. Tredje pris, kr. 10:—, Edvin Andersson, Eskilstuna. Fjärde—femte pris, schacklitteratur, Hugo Freiberg, Frösön, E. R. Bergman, Åkeslund.

Lösningar.

Nr 1: Vit drar och gör remi. 1. Le8, Kg4. 2. Ld7†, Kf4. 3. Lg4, K×g4. 4. Sc4, d1D. 5. Sc3†. — Nr 2: Vit drar och vinner. (Givetvis vit dam på d1.) 1. Da4, Ke6. 2. f5†, Kf7. 3. Da7†, Kf8. 4. Db8, Kg7. 5. f6† osv. — Nr 3: Vit drar och gör remi. 1. L×e5†, S×e5. 2. Dh7†, Sf7. 3. D×f7†, K×f7. 4. L×e6†, K×e6. 5. Sc5†. — Nr 4: Vit gör matt i sex drag: 1. Lg8, b5. 2. f7,

De Lungsjukas Riksförbund

Kocksgatan 15, Stockholm.
Tel. växel: 41 39 99 och 44 40 40.
Red. Gillbergs bost. tel. 27 05 94.
Kassör Hillers bost. tel. 49 60 96.

Konvalescentföreningar

Anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Helge Svensson, Jämsjöslätt. Korresp. Gösta Hansson, Ingenjörsgatan 17, Karlskrona.

BOLLNÄS: Västra Hälsinglands Konvalescentförening. Ordf. V. Brolin, sekr. Birg. Andersson, Fack 34 (för bägge) Bollnäs.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening, Postfack 216, Borås.

ESKILSTUNA: ELKÄ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. J. A. Åkerlund, Karlavägen 44, Eskilstuna. Tel. 348 36. Föreningens postgiro 28 49 47.

ESLÖV: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Eslöv med omnejd, Box 107, Eslöv. Ordf. Thure Olsson, Eslöv.

FALUN: De Lungsjukas Konvalescentförening i Kopparbergs län, Box 21, Falun. Ordf. Karl Pettersson, Borlänge, sekr. Gunnar Isaksson, Falun.

FORSBACKA: Forsbacka Konvalescentförening. Ordf. Helge E. Tronelius, Storgatan 18, Forsbacka.

GÄVLE: Gävle Konvalescentförening. Sekr. Alf Arusell, Brynäs, 35, Gävle.
GÄVLEBORGS Centralorganisation för Lungtuberkulösa. Ordf. Knut Elfström, Box 8121, Sandviken 3.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (tel. 11 96 02).

HALLANDS LÄN: Hallands Lungsjukas Centralförening, ordf. och korresp. John Höög, Postfack 12, Varberg.

Sektioner: Södra Hallands sektion: Ordf. Per Carlsson, Hemgårdsvägen 3, Halmstad.

Mellersta Hallands Konvalescentförening. Ordf. Sune Nilsson, Askhult, Morup, tel. Morup 74.

Varberg m. omnejd: Ordf. John Höög, Fack 12, Varberg, postgiro 27 69 62.

Norra Hallands Sektion: Ordf. Nils Kristensson, Kullavik.

HOFORS: Hofors Konvalescentförening. Ordf. Eric Berglöf, Box 800, Hofors I, sekr. Helge Sundström, Box 471, Hofors I.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Kungsgat. 6, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, tel. 2337, sekr. Carl Carlbom, Strömborgsgat. 46, tel. 3890.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20, sekr. Robert Dahlström, Strandgatan 31 B, Höganäs.

JÖNKÖPINGS LÄN: Jönköpings läns lungsjukas Centralorganisation. Ordf. Gustav Larsson. Sekr. Hugo Staaf.

Sektioner: Jönköping: Jönköpingsortens Konvalescentfören. för TBC-sjuka. Ordf. Hugo Staaf, Stadsgården 3. Kassör: Josef Svensson, Gröna gatan 22 B. Tel. 3766. Postgiro 27 78 70.

Värnamo: Värnamoortens Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf.: Wilhelm Gustavsson, Gärdesvägen 9, Värnamo.

KALIX: Kalixbygdens Konvalescentfören. Ordf. Karl Jönsson, Box 289, Kalix.

KALMAR LÄN: Kalmar läns Centralorganisation. Ordf. och korresp.: Carl Hellström, Ståthållaregat. 13, Kalmar.

Sektioner: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. o. korresp. Sigfrid Celandier, Bondegat. 3, Kalmar. Tel. 2641.

Nybro: Nybro Konvalescentförening för lungsjuka. V. ordf. och korresp. Sigvard Nordborg, Sturegat. 2, Nybro.

Västervik: Västerviks Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf. och korresp. K. E. Palmgren, Hallströmsgat. 70, Västervik. Tel. 1551.

KARLSKOGA: Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd. Ordf. Bertil Krona, Riksbyggen nr 2, Aggerud, Karlskoga.

KARLSTAD: De Lungsjukas Konvalescentförening, Karlstad. Ordf. Stig Bohlin, Skoghall, sekr. Ove Nord, Skåre.

KIRUNA: Kiruna Konvalescentförening. Ordf.: Slöjdlärare Alfred Lundström, Matojärvigat. 18, Kiruna.

KRAMFORS: Kramfors Konvalescentförening. Ordf. Egon Kårén, Box 946, Kramfors. Sekr. Gerhard Olsén, Box 40, ÖSTBYDAL.

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Korresp. Sigv. Thomasson, Åby 10, Klippan.

KRONOBERGS LÄN: Kronobergs läns Konvalescentförening. Ordf. Gustav Björkander, Sanatoriet, Lugnet, tel. Växjö 2188, sekr. Stig Carlsson, Möcklehult, Lenhovda. Postgiro 28 57 82.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Exp. Fiskaregränden 31, Postfack 113.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento"). Ordf. Bertil Backman, Bergnaset, tel. 3519. Korresp. Alvar Thurfjell, Tullgat. 27, Luleå.

LUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskaregat. 4 (tel. 4990).

LYCKSELE: Konvalescentföreningen Bången. Ordf. Arne Johansson, Vägsele.

MALMBERGET: Malmbergets Konvalescentförening (Malkova). Ordf. Sixten Andersson, Österlånggatan 50.

MALMÖ: Understödsföreningen för Lung-tbc-sjuka i Malmö stad. Almbacksgatan 2 B, Malmö.

MALMÖHUS LÄN: Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation, Kamrerat. 3, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening Skolhusallén 23, Sundsvall. Ordf. Fredr. Ångman, sekr. Sixten Lindeskär. Tel. 569 15.

NORRBOTTENS LÄN: Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Widar Östling, Box 520, Luleå 2. Tel. 1424.

NORRFJÄRDEN: Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärden.

NORRKÖPING: De Lungsjukas Förening och Understödsfond u. p. a. i Norrköping, Skolgatan 3. Tel. 230 19. Ordf. Harald Roos, sekr. Gunnar Malmqvist.

PITEÅ: De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Gerhard Carlsson, Box 723, Piteå. Tel. 1730.

RÅNEÅ: Råneåbygdens Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Josef Sjöberg S:a Orrbyn, Niemisel. Tel. 13.

SANDVIKEN: Sandvikens Konvalescentfören. Ordf. Ivar Persson, Västabyg. 10 Sandviken.

SKARABORGS LÄN: Skaraborgs läns Konvalescentförening Ordf. Bertil Nordh, Postfack 16, Skövde.

SKELLEFTEÅ: Norra Västerbottens Konvalescentförening. Ordf. Bertil Eriksson, Varvsgat. 5, Skellefteå.

STOCKHOLM: Föreningen för lungsjuka i Stockholm (FLIS), Bondegatan 50 Stockholm. Ordf. Hugo Karlquist. Exp. Bondegatan 58. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30.

STOCKHOLMS LÄN: Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening. Postbox 42, Sundbyberg. Postgiro 28 89 42 Ordf. Adr. Carlsson, Barkarby.

Sektioner: Sundbyberg, Solna o. Spånge. Sven Tjäderglou, Rudsjögatan 1, Hagalund. Tel. 27 30 92.

Södertälje: Hilbert Svensson, Dalgatan 21 A.

UMEÅ: Konvalescentföreningen Lövsta Umeå. Ordf. Harald Holm, Box 1836 Holmsund.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Sven Lindberg, Svartehamn 27, Skutskär. Tel. Harnäs 165. Kassör Frkn Ulla Karlsson, Skolgatan 63 B, Upsala. Tel. 341 07.

Sektioner: Skutskär m. o.: Ordf. Sven Lindberg, Skutskär; Tierp m. o.: Ordf. Petrus Eriksson, Box 201, Tierp. Tel. 137;

Söderfors m. o.: Ordf. Folke Axelsson, Östermalm, Söderfors;

Enköping m. o.: Ordf. frkn Märta Eriksson, Enköpingsnäs, Enköping.

Örbyhus m. o.: Ordf. Arne Karlsson, Box 2137, Tierp;

Uppsala m. o.: Ordf. Gunnar Andersson, Skolgat. 8, Uppsala. Tel. 355 07.

VÄNERSBORG: Norra Älvsborgs Konvalescentförening. Ordf. Thor Tibblin, Nygat. 13, Vänersborg.

VÄSTERBOTTENS LÄN: Västerbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund.

VÄSTERNORRLANDS LÄN: Västernorrlands Lungsjukas Centralförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, Härnösand. Tel. 2337. Sekr. Stig Lundgren, Härnösand. Tel. 4078.

VÄSTMANLANDS LÄN: Föreningen för lungsjuka i Västmanland (F. L. I. V.). Ordf. Gunnar Pettersson, Vasagatan 4 A, Västerås. Tel. 332 41.

Sektionen i Köping: Ordf. Alvar Rosen, Viktoriat. 6 B. Tel. 891. Postgiro 28 14 60.

YSTAD: Konvalescentföreningen för tbc-sjuka i Ystad med omnejd. Ordf. J. Ekstedt, Solhaga, Ystad.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening, Postfack 92, Örebro. Ordf. Alfred Lindahl.

ÖRNSKÖLDSVIK: Norra Ängermanlands Konvalescentförening (förening för lungsjuka i Örnköldsvik med omnejd). Ordf. Knut Forsberg, 588 Domarsjöverken, kassör Lars Östman, Box 638 Örnköldsvik.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN: De Lungsjukas Förening i Östergötland, Box 101, Linköping. Tel. 4440. Ordf. Thure Nilsson.

ÖSTERSUND: Jämtlands Läns Konvalescentförening, Box 139, Östersund. Ordf. B. E. Norman. Tel. 3601 kl. 17.30—18.30.

FALKÖPING

Haglund & Söner

AKTIEBOLAG

TEL. 30 och 77

FALKÖPING

Bröderna Wahl A.-B.

FALKÖPING

Tel. 148 o. 1148 — Tel. 148 o. 1148

Disponenten 902

GÖTEBORG

Alos självklistrande
KUVERT, KORTBREV,
AVLÖNINGSPÅSAR

Ensamtillverkare:

A. LINDGREN & SÖNER

Göteborg

HALMSTAD

BETALD ANNONSPLATS

HÄLSINGBORG

BETALD ANNONSPLATS

Gynna

Status annonsörer!

— När jag suttit uppe och skaldat till långt fram på morgonen, så kan jag aldrig somna.

— Kunde du inte försöka att läsa, vad du skrivit?

*

Från skolfronten.

I en skola "någonstans i Sverige" skulle det skrivas kria. Lärarinnan funderade över ämnen och dekreterade sedan: Skriv om skolsalen, dess inredning och sådant där.

Eleverna skrev och lärarinnan tog med sig bunten krior hem för rättning. Fick så tag i en flickas alster och läste efter beskrivning på tavlor, blommor i fönstren, kartor m. m. följande passus: ... längst där fram står frökens bord och där sitter en onöda.

Komplexen började spöka i lärarinnans huvud. Är jag verkligen sådan att ungarna tycka sig böra kalla mig för en onöda? Eller vad menas med en onöda?

Dagen därpå kallade fröken fram den flicka som författat den grubbelvärda krian.

— Hör du, vad står det där för något?

— En onöda!

— Vad är det för något?

— Den där, vetja, och flickan pekade på pennformerarn, som satt fastskruvad i bordet.

Tablå! Lärarinnan erinrade sig illa kvickt hur hon brukade säga till eleverna: Formera inte i onödan.

JÖNKÖPING

June-Munktell Marinmotor

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897.

BETALD ANNONSPLATS

KIRUNA

Alltid färska BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)

— Tel. 109 —

TARTOR — EFTERRÄTTER

V. AHLSTUNDS MÅLERIAFFÄR
Hantverkaregat. 32 Tel. 846
REKOMMENDERAS
UTFÖR ALLT I BRANSCHEN

LULEÅ

LULEÅ KEMISKA TVÄTT
Smedjegatan 24 Telefon 1466
LULEÅ

KEMISK TVÄTT — ANGPRESSNING
Ring Ni, så hämta vi!

Äkta finn-bastu

får Ni hos Ulrik Nilsson
på Mjölkkudden!

Damer: torsdagar

Herrar: fredagar och lördagar

Tel. Luleå 1836

Köp mjölk och mejeriprodukter

av

Producentföreningen

L U L E Ä

PRÖVA

SJÖGRENS KONDITORI!

Erkänt GOTT KAFFE... Ni blir belåten!

Adressen är Storgatan 48

STANDARD HOTELL

KÖPMANGATAN 30

Centralt, modernt, bekvämt.

Restaurang med fullst. rättigheter.

Tel. 3420 el. namn nr. "Standard Hotell"

M O R A

Frests

KNIVAR

Rekommenderas

Böhlmark & Co. Mora

N Y B R O

BETALD ANNONSPLATS

S U N D S V A L L

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsåkers Travbana Sundsvall, travtävlingar c:a 30 söndagar under Mars—Oktober 1947. Totalisator,

Restauranter, Högtalarmusik.

Tel.: Kontoret 4270. — Banmäst. 5330.

BORGS DAMFRISERING

(fru Naima Svensson)

Köpmangatan 20

Telefon 4072

ALLT FÖR MODERN HARVÄRD!

BETALD ANNONSPLATS

U M E Ä

HERMANSSONS MÖBELAFFÄR

MÖBLER, MATTOR, GARDINER

Telefon 183 — Storgatan 36

V Ä S T E R V I K

BETALD ANNONSPLATS

Ö S T E R S U N D

Byggmästare **JOHAN ERIKSSON**
ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 — Telefon 2563

Utför nybyggnader och reparationer

INFORDRA OFFERT

ÖVERKALIX MÖBELFABRIK

EDVIN ANDERSSON

Telefon 125 - 33

Tillverkar alla slags möbler av furu
och björk samt utländska träslag.
Köks-, butiks- och andra inredningar.

INFORDRA OFFERT.